

**במדבר
פרק כה**

א וַיִּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיִּחַל הָעָם לָזְנוֹת אֶל בָּנוֹת מִזְרָאֵל: **ב** וַתִּקְרָאן לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְלֵהֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן: **ג** וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיַּחַר אֶף יי' בְּיִשְׂרָאֵל: **ד** וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל רְאֵשֵׁי הָעָם וְהִקְעוּ אוֹתָם לַיי' נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אֶף יי' מִיִּשְׂרָאֵל: **ה** וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל שַׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֶנְשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר: **ו** וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל אִחִיו אֶת הַמַּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָמָּה בָכִים פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: **ז** וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן וַיִּקֶם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ: **ח** וַיָּבֵא אֶחָד אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַקְּבָה וַיִּדְקַר אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קְבַתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **ט** וַיְהִי הַיּוֹם הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף: **י** וַיְדַבֵּר יי' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: **יא** פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמַּתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: **יב** לָכֵן אֹמַר הַנְּנִי נָתַן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: **יג** וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנֶת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהֵיו וַיִּכַּפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **יד** וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הִכָּה אֶת הַמַּדְיָנִית וְזָמַר בֶּן סִלּוּא נְשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעוֹנִי: **טו** וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמָּכָה הַמַּדְיָנִית כְּזָבִי בַת צוּר רֵאשׁ אֲמוֹת בֵּית אָב בְּמִדְיָן הוּא: **טז** וַיְדַבֵּר יי' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: **יז** צְרוּר אֶת הַמַּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם: **יח** כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר נִכְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כְּזָבִי בַת צוּר בֵּית נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמָּכָה בְּיוֹם הַמַּגֵּפָה עַל דְּבַר פְּעוֹר:

אם לזכור את חס לאה נאוי נעוה וקבל -
 בני - אלף!
 מה מיוחד במינוי לו ?
 אכאנו לו נכר - מניח - נשני. אלף, יאמנו ובינוני ?

מלאכי (ב, ד - ז) - הפטרת פרשת תולדות - וידעתם כי שלחתי אליכם את המצוה הזאת להיות בריתי את לוי אמר ה' צב - אות. בריתי היתה אתו החיים והשלום וגו' תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון. כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צב - אות הוא.

נראה בביאור הפסוקים, דהנה יש לעיין במה שהובטח שתחזור הקבלה לישראל, דאיך תחזור הא "קבלה" היינו הנמסר מאיש לאיש עד משה רבינו, וא"כ הא נפסקה כבר כמה דורות מסירת התורה. והנראה דאליהו הנביא דהוא היה ממקבלי התורה (עיין בהקדמת הרמב"ם ליד החזקה), הוא אשר יבוא וימסרנה לישראל. וזהו דמבואר כאן, "בריתי היתה אתו החיים והשלום" והיינו פנחס שהיתה אתו ברית זו, וע"ז סיים "כי שפתי כהן ישמרו דעת", דאיתא פנחס זהו אליהו, והוא שומר תורה לישראל ולכן "ותורה יבקשו מפיהו" דממנו יבוקש ויוחזר התורה לישראל.

(וכשאמר הרב זה לפני הגר"ח א"ל הגר"ח שגבגב זאת ממנו, והוסיף שמה שהמלמדים מבארים לתלמידים ש"תיקו" הוא ר"ת תשבי יתרץ קושיות ואבעיות, היא כוונה לנטוע בלב הילד אמונה זו, בחזרת התורה ע"י אליהו הנביא).

ומש"א "בריתי היתה אתו החיים" היינו דאיתא בפרשת פנחס (כ"ה, י"ג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, (והביאור כמש"כ בדרך הב' אבל אם פנחס זה אליהו, הביאור יותר טוב, כמש"כ להלן) והיינו שנכרת אתו ברית על ב' דברים: א. "לו" דהיינו ברית עליו, דהוא יחיה לעולם וכדאיתא פנחס זה אליהו, ב. "ולזרעו" דהיינו ברית על זרעו שלא יכלו, וזהו ברית חוץ ממה שיש ברית על הכהנים וברית על הלויים שלא יכלו, יש ברית מיוחדת על זרעו של פנחס שלא יכלה, דהרי היה אפשר דישאו זרע כהנים אך לא מפנחס, לכן אמר (שם כ"ה, י"ב) הנני נתן לו את בריתי שלום.

ובשם הגר"ח, דלכאורה צריך להבין מדוע נתנו לו ברית שלום דהנה במלחמה כשאדם מצטיין באיזה דבר נותנים לו אות הצטיינות המציין פעולתו שעשה, ולפי"ז כאן בפנחס דפעולתו היה הקנאות א"כ הלא היו צריכים לתת לו ברית קנאות ולא ברית "שלום". והנראה דזה מבואר בפסוק הקודם, "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום". והיינו דכיון שמעשהו גרם "להשיב את חמתי" "ולא כליתי", וזהו מעשה שלום דכלפי ישראל היתה פעולתו שלום - להשבת חמת ה' מעליהם שלא יכלה אותם, ולזה "אמור וגו'", דמשו"ז דעשה מעשה של שלום נתן לו ה' ברית שלום, וזהו דאמר כאן בריתי היתה אתו החיים והשלום וגו', בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון, והיינו דמשום מה זכה לברית חיים ושלום וגו' משום דבשלום ובמישור הלך אתי וגו'.

והנה בזה התבאר מדוע זכה לברית שלום, אבל עדיין צ"ב בעבור מה זכה שהוא יהיה זה אשר יחזיר הקבלה לישראל. ונראה דהנה איתא במעשה זמרי, דנעלמה מהם הלכה, ופנחס ראה מעשה ונזכר הלכה. אמר למשה מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין בו, א"ל קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, מיד ויקח רמח בידו וגו' (עי' בפרש"י סוף פרשת בלק, וסנהדרין פ"ב), ובשביל זה שהוא החזיר אז ההלכה זכה שגם באחרית הימים הוא יחזיר ההלכה בישראל. וזהו דמבואר כאן, "תורת אמת היתה בפיהו וגו' ורבים השיב מעון" לכן "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" גם לימות המשיח הוא אשר תורה יבקשו מפיהו וכמוש"כ.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

פנים - מתי ל"ג
 פנים - מתי ל"ג
 פנים - מתי ל"ג

בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְלִיִּי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי: לָכֵן אָמַר הַנְּגִי נִתֵּן לּוֹ אֶת־בְּרִיתִי *שְׁלוֹם:

* ר' קטמא

אונקלוס
בינייהון ולא שצית
נת בני ישראל
בקנאתי
אמר הא אלא
לת נת קנאתי של

שמותי חכמים השלם

ה קשח לרש"י למה כתוב "בריתנו", הנה לו לומר את ברית שלום, ומקור בריתו שאני נתתי לו תמא לו לברית שלום, ומשום הכי לא נכתב בקרא ברית שלום שלא יהא מלת שלום וביקורת אלא הוא כמו מקרא קצר וכמו שפירש רש"י ז"ל וקרא"ם פירש, הוסיף מלת שנתנה לו לברית שלום ולא הסיפיק במלת "הנגי נתן לו" היותו לנגיל מפני שקתבו אחריו "והינתנו לו ברית כהנת עולם", שלא הסיפיק לו מלת "נתן לו" וימלת "בריתנו" חתומים לעיל ונחויב שיהא גם לפני שלום גם שפירשו הנגי נתן לו את בריתו שנתנה לו לברית שלום ולברית כהנת עולם. הוסיף למ"ר במלת "שלום" לחזרות על (מלת) שבויה שצדק לחזרות שהברית הזאת (ההנהגה) בעבור "שלום" ובעבור "כהנת עולם", ואחר שגלה זה בשלום אין צריך לגלותו כהנת עולם, עד כאן לא פירוש ששלח לו חן נר על של הטובה שעשיתנו לו. כתב קרא"ם, ויש לתמוה בשלמה לפירוש החכם אבן עזרא שפירש שהשלום ששלח לו שלא יקרא מאתו ומרי שהוא הבטחה שפסקת בו שבגנה לקיים הבטחתו. אלא לפירוש הנרוב שאמר פירש לו חסב"ה שלמותו באהים כפי טובה וחסות ואין כוח שהם הבטחה, מה שבועת נפלתו בו עד שיאמר שנתנה לו שבועתי זאת לשבועת שלום: ויש לדחות ולמשב דאישור ברית על כהנת עולם, שנוקדו בתנים גדולים הם מדרע פחוס, ואגב הברית מבשר אותו שמתוקן לו טובה וחסות על שפשה עמו טובה וחסות ויהא כפי

דש"י
(יב) את בריתי שלום. קטמא לו ה לברית שלום
כאדם הממזיק טובה וחסות למי ששופה עמו טעם
לך פלא פירש לו הקב"ה שלומותיו:

אבן עזרא

שנתנה לו ולקראו אחריו ברית כהנת עולם ונתנה
הבטחה הגדולה היו מבני פינחס, והכבן שחיו בגוים את
לא לעזרה.

(יב) את בריתו שלום. טעמו את בריתו ברית שלום.
כמו "בטאף אליהם" (ויחלים מה) ו, נרבים כן. (השעם).
שלא יגורו מאדו ומרי"ה כי הוא נשיא בית אב, וישקרו

דמות זקנים מבניו החיטות

(יב) לכן. שעשה דבר הגון לפני הנגי נתן לו את בריתו שלום,
ואם ישאורו ישראל לא נושט, ואין לו לירא לא מקרובי
ומרי ולא מקרובי קרובי (אבן עזרא) שנתנה בת מלה (להלן טעם
טו) ובקידושין פרק האומר (טו) מטיק רבי דשלום קטיעה היא,
למקדש קשהא שלם ולא קשהא חסר, מכאן לכן בעל המש
שעבורנו פטילי:

בעל הטורים

(יב) לכן. שני פסוקים מתהלין "לכן אמר" — קטמא כי
(שמות ו) "לכן אמר לבני ישראל" וזהו שצדק דין
קריין הוא, כמצדדים אן נעיל אהתי כלה" (שני חסידים)
ועמה אמת קרובים לארץ ואמת פריצים בעריות יארוה
רבה ב (ב) לכן. בגימטריא מדה במקור את בריתו כי
שלום כתיב והיא ויין קטיעא — הפרק ג דקדושה מה כן
שלם דקר אחר — מתנה שלמה אפי נתן לו עשר מ
במקדשו עקור במדינה (חוספחא הלה ב ה) דקר אחר — ויין קטיעא כי פיעתס הוא אליה, וכן "אלהי" פמיב חסר ריה וצדק
ריו, שגמל ריו מאלהו למשכון, עד שגמא עם הקשרין ונגאל את בניו (בין דש"י וקרא בו, מה ובמדרש הסרות וחסות, ודמוריס)
מדרשת ב עבודים סג ש, (שהו יחלים יד) ז' בעל זקב ושמח ונגאל" — "ישמח" אחיות "משים" — שישמח לימדת הקשרין ו
הניין ויהא אליה שלם "שלום" בגימטריא וזהו משיו:

אור החיים

(ולא כליתי וגו', צריך לדעת, למה כתב הסיבה
בקנאו את קנאתי בתוכם, באמצע שני
המסוכב שהם השיב את חסותי, ולא כליתי וגו', שכן
לומר על זה הדרך, בקנאו וגו השיב וגו ולא כלית
או על זה הדרך, השיב וגו ולא כליתי וגו בקנאו
אבן נתפזר להעיר, כי השבת החמה אחר שנתן
בני ישראל, דבר זה לא הושג אלא באמצעות
הדרגות עליונות הרשומים בעקרו, כמו שפירשתי ב
בקנאו וגו, אבל לגבי מניעת הכליין שאמר ולא ב

שני, שהיחס הקנאה בשביל כבודי לכך לא לאמצעות
שום דבר וזלתי, זה היא מנהג שלמה אשר יתרוצה
ה פה יותר מפל אשר יעשה האדם, והוא אומר את
קנאתי, כפינו להמדרג ברון והוא
קולושי, שלא היתה הפעולה שעשה נעלמת מעיני אנכי
אלא קדש זה ברוך קהל ועדת באומרים דיל (שם)
שמות רבה לב ה) שהיו כל שבט שמעון טיב לאהל אשר
שם דקר שניכם, וסרנו ושיאכם בפניכם, והוא אומר
בתוכם.

ליקוטי מצודות

כליתי. מלשון כליון (ישעיה כח) כבועיב) הנגי הבה אפי ש
ג רח בריתי, ענינו בעל מקום דבר המתקנים (יחזקאל)

ליקוטי בגלי וירושלמי

(יב) את בריתו שלום. - בעל מוס דעבודתו פסולה מכלל אמר
רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא "לכן אמר הנגי נתן לו את
בריתו שלום", כשהוא שלם, ולא כשהוא חסר, (הא "שלום"
כתובי אמר רב תנן, ריו ד"שלום" קטיעה ריה קדושין טו) - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה הקדים לו שלום, שאמר ילכ
הנגי נתן לו את בריתו שלום" (מסנהדרין פב):

יתי אל כן זר ים

וס יתי

ותו ילו ותי ויא ויקו וסא וסו

פי ים

דף יש

בו בו ב. ב. יא יח יא יח

א יח

ז יח

ל יח

ק יח

ש יח

הדרום יונתן

וקטל חיבא דבנימין ואמטוליה לא שיצית ית בני ישראל בקנאותו (יב) בשבועא אמר ליה מן שמי האבא גור ליה זת קימי שלום ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלם לכושרא גאולתא גסוף וימלא

הדרום ירושלמי (יב) בשבועא אמר ליה מן שמי האבא גור ליה זת קימי שלום ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלם לכושרא גאולתא גסוף וימלא

דמבין

(יב) ונדהו שידיע לישראל שהוא כהן לעולם וזה טעם "לכן אמר" שיגיד זה בישראל.

ולא אמר הכתוב "וזהוהו לו ולזרעו אחריו כהנת עולמי כמו שבועאמר (שמות כט ט) באהרן אבל אמר "קרינת נהנת עולם" ואמר "את ברייתי שלום" שיהיו לו בריית עם השלום וכן בו, ובאהרן נאמר "לקבוצו ולתפארתו" (שמות כג ב) ולכך אמר "אשר קנא לאלהיו" והמשמיל יבין.

בשואו שלם בלא מום, אבל אם חסר פטול כך נרשע בקידושין שכן האומר (סו) וכן מצינו במסורת נאוי רשעים ועירי (שעתי שדמולה היא נוטריקון שלא לשות, וזה מחזק קבלת רבותיה ויל בי פינחס זה אליו, וכן מצינו הוא בעצמו שאמר מלכותא יט ד) "קח נפשי מפני כי לא טוב אליה מאבותי" כלומר מאבותי שמתו, מפני שמאט חיי מעולה הויה, נמן לו חיי עולם תיקא וצלה בסעודה ושמירת.

חזקתו

(יב) את ברייתי שלום. אין לו לירא מקרובי ומרי וקנא את ברייתי שלום. מקרא ספר, וררי כאלו קנא את ברייתי כהן שלום, דגמא "בסאף אליהם" (חילים מה ו) שהוא כמו כהן כהן אלוקים, וכן "הארון הברית" (דמס ג ד) שהוא כמו הארון ארון הברית, ועוד הרבה דברי אחר ברייתי שלום, ודא זהו פן נסיר דהנהו, דאמרין (ברכות לב) כהן שכתב את הנפש לא ישא את פניו, עד שהבטיחו חכמים הואיל ותרציחה לשם שמים היתה, כמו שמקורו ודולף:

אל יפסחו להמתי נדרו, וכל שכן להקרי האומר אליו זה פנחס והוא עדין חי וקיים:

אמר הווייתו

אשר שהיה גם כן חי משאיר פלטה לעמו, הגם שלא היה בפעשה כל שלש מעלות האמורות בענין, ואמנעות הפילות צדיק וכדומה מדומות, יאמר זה למלאך המושחח רב וגר (על פי רברי הסימא כא טו).

גם לפי מה שפירשתי באוקרו השיב את תומתי, שהוא דבר טוב בגרר הפעולה מצד עצמותו, בהקבצו לאמר תמותה בסדר זה, כי אם הנה אומר השיב וגר, ולא כליתו, אמר כך יאמר בקנאו, הנה נשמע פי תכלית ענין זה של השבת חמת, הוא הנמשך ממנו שלא כולו את בני ישראל, ואין מוכן שיש מפעל טוב בהשבת חמה מצד עצמה, אבל מאומרו השיב את תומתי ואמר סמוך לה, סיבה הדבר שהוא בקנאותו וגר, זה גירי שכבר הודיע

גלי יקר

קנאו את קנאתי בתוקם, קנאתי בהם לא נאמר אלא בתוקם, לומר על כל קידוש השם שצריך להיות בתוך בני ישראל וקמו שאמר (ויקרא כב לב) "ונקדשתי בתוך בני ישראל". לכן נאמר (פסוק ו) ונקם פנחס ממנו הענין, והודיע לנו שחזו של פנחס שהיה מוסר נפשו על קידוש השם, ואף על פי שהיה בריית אהרן מקום מסוכן מפני קרובי ומרי, מכל מקום שם נפשו בכפו (ע"פ שמואלא יט ה).

על פי דמיון לקוח רמח בידו (פסוק ו) כי בפעשה זה קום כל בריית אבריו בכפו, ונהה מקנא שתי קנאות, אחת על עבדותו ונהה

דבינו גזוי

(יב) לכן אמר, מכאן דמן לכריתת פנחס, שכתוב בו (במדבר ג כב) "אמר להם"

הקני נתן לו את ברייתי שלום, על דרך הפשט, הכסיוח בברית שלום שלא יפסד מאחי וקרי שלא יקמו בקרבתו, ומה הנהה שקרה, וצמחה לו ולזרעו אחריו בריית קהנת עולם שמתורה לו בהקבצו נצחית.

ועל דרך המדרש, דקני נתן לו את ברייתי שלום, ואיך יושלם קיימא, ללמדך שאין הברית לבחן אלא יושלם קיימא (סו), וכן מצינו במסורת נאוי רשעים ועירי (שעתי שדמולה היא נוטריקון שלא לשות, וזה מחזק קבלת רבותיה ויל בי פינחס זה אליו, וכן מצינו הוא בעצמו שאמר מלכותא יט ד) "קח נפשי מפני כי לא טוב אליה מאבותי" כלומר מאבותי שמתו, מפני שמאט חיי מעולה הויה, נמן לו חיי עולם תיקא וצלה בסעודה ושמירת.

שגורו

(יב) את ברייתי שלום, מפלגך הפנת, בענין יעשה שלום במדברתי, אינו כהן, כי אמנם התפטר לא יקרה אלא בסקנת התנחלות סמכוס, וזה אמנם נתקיים בפיתוס שדאריק וקום הרבה מאד מקל שאר אנשי ירו, עד שהנה הוא משמש במשכן שילה בזמן פלגש בגבעה, שהנה גלי פסג אחו"י מוח יהושע ויאמר בקנים אשר האריבו מימי אחרי יהושע (שופטים ג ח), וכל שכן אם היה בזמן יפסוד שקרב למלך בני עמון "ישבת ישראל בחששות ובבהותיה בני שלש מאות שנה" (סו יא כב), וקרי סיפורו דיל (בראשית רבה ג ו) שפיתוס לא רצה ללקח אן

אמר הווייתו

מכלית מפעל הטוב, (יב) לכן אמר, צריך לדעת, למה הוצרך לומר לכן, אשר שאומר בסמוך תמות אשר קנא, שהוא גם כן משמעות מאמר לכן, ובהקבצו לומר שהוא לשון שבועת, באמרום דיל (שמות רבה ו) אין "לכן" אלא שבועת, דכתיב (שמואלא ג ד) "לכן נשבעתי לביה עלי", וענין צריך לדעת למה הוצרך לשבועת, ולמה יש לומר כי הוצרך לשבועת, לחזק בריית השלום, הגם שלא ידעו בני יאויים להקרי זה קיים זה את השבועת.

עוד יתקאר הקתוב, על פי דבריהם זיל שאמרו (בדברים קא), כי קודם מעשה ומרי לא נתפחו פנחס, לפי שהיה מצינו ולא נקשה, ואמר שישע קנאותו היתה לו

ואחת על טעות, לכן נאמר קנאו את קנאתי, או אחת לכבוד הש"ח ואחת לכבוד משה, כי כל המוחלל השם אינו חולק פבוד לרבו בעל הוקר, שאם אינו השכינה השוכה בנמו, רבו לא כל שכן, וכן מצינו בגמרא ואמר לו ביה ותרז מי התייר לך (סנהדרין פב), ועל זה למך פנחס שהיה חלוקה למעשה בפני משה רבו, כי אמר שרבו גיגע בקרבו פן יאמרו לו ביה ותרז מי התייר לך, ולכך נאמר לכן אמר דקני נתן לו את ברייתי שלום (פסוק ו), ונהה לו לומר לכן אמר לו, אלא ביאורו שהוקבחה אמר למשה לכן אמר לכל ישראל על עצמותו, דקני נתן לו את ברייתי שלום, כדי שלא

בגמ': בן שונמית מהו שיטמא, אמר להן מת מטמא ואין חי מטמא.

הגאון בעל הנודע ביהודה צ"ל (בקובץ כרם שלמה שנה א' קו' ג' ע' ח) הקשה: לכאורה קשה אמאי לא שאלו מבן הצרפית שהחיה אליהו דהוא קודם (מלכים א, י"ז). וי"ל דהנה מבואר במס' בבא מציעא (דף קי"ד ע"ב) דאלו כהן הוא, וא"כ קשה מהא דכתיב בבן הצרפית ויקחהו מחיקה ויעלהו אל העליה וגו', איך נשא את הילד המת כיון שכהן הוא.

אמנם י"ל עפ"מ ש"כ התוס' במס' כתובות (דף ק"ג ע"ב) דהרב רבי חיים כהן היה אומר אילמלי הייתי כשנפטר רבינו תם הייתי מטמא לו וכו', ובהדיא אמר בירושלמי דמס' ברכות דכשמת רבי אמרו אין כהונה היום עיי"ש, הרי דצדיק גמור אינו מטמא, וא"כ שפיר מובן מדוע לא שאלו מבן הצרפית, דכיון דאלו שהיה כהן נשאו אל העליה ע"כ מוכרח דצדיק היה, דאל"כ האך היה רשאי לנשאו, וממילא ליכא למיבעי אם מטמא אח"כ. אבל מבן השונמית שפיר קא מיבעי, דכיון שהיה בן שנה ליכא למימר דצדיק היה ודו"ק.

והנה בזוה"ק (ח"א ז ב) אי' מפורש שהתינוק של השונמית היה חבוק ע"ש, וכן אי' עוד בזוה"ק (ח"ב מ"ד ב), וע"ע במדרש תלפיות (ענף גלגולים ענין הגלגול והקרובן) מש"כ בשם ספר עמק המלך בזה ע"ש. וכן הביא בליקוטי תורה להאר"י הק' (פר' וירא) ע"ש היטב. וא"כ צ"ב מאד מדוע לא היה מותר להיטמא לו, ופשיטא שאלישע יכול להרגיש על התינוק אם יהיה צדיק או רשע וצ"ע. ועי' במדרש שוחר טוב - תהלים (פרק כ"ו) דאי' דבן השונמית היה רשע ע"ש היטב ולפי"ז א"ש דברי הנוב"י הנ"ל בתי' הגמ' בנדה הנ"ל, אך הנוב"י לא קאי לדעה זו וצ"ע.

ועי' גם בערוך לנר בנדה שם שתירץ דלכן שאלה הגמ' רק על בן השונמית ולא על בן הצרפית, כיון שבן הצרפית היה צדיק ומותר לכהנים ליטמא להם ע"ד. וכנראה כוונתו לדעה הנ"ל דבן השונמית היה רשע, וכ"כ בספר מעט צרי (עמ' ט) בביאור דברי הערוך לנר ע"ש. וע"ע בספר מדרש אליהו (דרוש ג) להגאון בעל מדרש תלפיות שתי' קו' התוס' בגמ' הנ"ל עפ"י היסוד הנ"ל דכהנים מותרים להיטמא לצדיקים ע"ש, וכע"ז בספר שם אהרן עמ"ס נדה (ע ב) ע"ש היטב. (פרדס יוסף החדש פר' פנחס)

ובספר גנזי אליהו (ע' קעט) מביא מהגאון המהרש"ם צ"ל שהקשה ג"כ כנ"ל וכתב: קשה אמאי לא פשיט מאלו שהחיה בנה של האלמנה דמבואר בפסוק (מלכים א' י"ז) ויורידהו מן העליה הביתה ויתנהו לאמו, ואם נאמר דגם לאחר שהחיה אותו מטמא מה תירצו התוס' בב"מ קי"ד ע"ב ד"ה אמר דמשום פיקוח נפש טימא אליהו את עצמו להחיותו, עם כל זה תיקשי היאך נשא את הילד לאמו לאחר שהחיה אותו, הא אז לא היה פיקוח נפש, וי"ל דמשום שכבר טימא את עצמו משום פיקוח נפש, היה יכול שפיר לטמא אח"כ ג"כ, וליכא למיפשט לעלמא, וי"ל עוד לפי מש"כ בשו"ת הרדב"ז מובא בהגהות מהר"ץ חיות שהקשה אמאי לא שאלו על הילד של אליהו. ותירץ דלא מת ממש היה, ולפי"ז לא קשה קושיא הנ"ל ע"כ.

ובספר פתחי נדה להגר"ב רנשבורג צ"ל כאן הביא ג"כ הקושיא הנ"ל. מדוע לא שאלת הגמ' על בן הצרפית מהו שיטמא וכותב: וראיתי שוב בספר חידושי הרשב"א למכילתן הנדפס באלטונא הביאו בסוף הספר איזה גרגרים בשם הגאון בעל כנסת יחזקאל ושם נאמרה קושיא זו בשם התוס' ישנים. ותירץ הגאון הנזכר עפ"מ ש"ש הירושלמי, שאין המת מטמא, כי אם כח הממית. שאדם מת בחטא ואותו חטא שהוא כח הממית, מטמא, וכ"כ בספרי קבלה. ואמרו בסנהדרין דף קי"ג ע"א שבן הצרפית מת לפי שהיה מפתח של מטר ביד אליהו, ורצה הקב"ה שיחזירו, לכך מת בן הצרפת, שיבקש אליהו

שו"ת מנחת יצחק חלק ו הקדמה

והנה בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו ויקויים מה שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו וגו' הכל יהיה בכח התורה, ואם יהיו ספיקות בתורה שלא נפשטו יחסר חלק מהכלי זיין כנ"ל, לכן כאשר יבוא אליהו לבשר הגאולה יברר כל הספיקות ויתרץ כל הקושיות והזיות כדי שלא יחסר המזג ויגאלינו בגאולה שלימה בבי"א.

וגם בברית שלו' שנתן לו הקב"ה כדכתיב הנני נותן לו את בריתי שלו', הוי בכלל מה דאיתא (בעדיות שם) דאליהו בא לעשות שלו' בעולם שנא' (מלאכי ג') הנני שולח לכם את אליהו הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם ע"כ, וי"ל דאין מחלוקת בין זה למה שאיתא שם קודם דבא להשוות המחלוקת, ופירשו להשוות המחלוקת בין החכמים כמבואר בתו"ט שם, דתלוי זה בזה, וכדאיתא בסנהדרין (דפ"ח ע"ב) תניא אמר ר' יוסי מתחלה לא היו מרבין מחלוקת בישראל וכו' משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צורכן רבו מחלוקת ונעשו תורה כשתי תורות עכ"ל, וכיון שלא הי' שלום ביניהם לא הי' באפשרותם להרבות שלו' בעולם וכמ"ש בצל"ח שם, ולכן כיון שאליהו הנביא יברר כל הספיקות ויעשו שלו' בין החכמים יתרבה ג"כ השלו' בעולם, וזכה לכל זה פנחס זה אליהו ממה דנזכר הלכה במעשה זמרי וקנא קנאת ד' צבאות, ושפיר אתיא מה דאיתא במד"ר בדין הוא שיטול שכרו כנ"ל.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

זמן כן פנים 1991
 א. זמרי אילן
 ב. אילן (השאלה) - זמן אילן בין שיתלו 6 גמולין -
 אלו 50 אילן נאמי במינו, כשני שיתלי אילן
 לזמן אילן נאמי אילן 1991

במדבר רבה (וילנא) פרשת פינחס

[כה, יא] פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו [כה, יב] לכן אמור
הנני נותן לו את בריתי שלום, גדול השלום שנתן לפנחס שאין העולם מתנהג אלא בשלום והתורה כולה
שלום שנא' (משלי ג) דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ואם בא אדם מן הדרך שואלין לו שלום וכן
שחרית שואלין לו שלום ובאמש כך שואלין בשלום, שמע ישראל חותמין פורס סוכת שלום על עמו,
התפלה חותמין בשלום, בברכת כהנים חותמין בשלום, אר"ש בן חלפתא אין כלי מחזיק ברכה אלא
שלום שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

נא לשמור על קדושת הגליון - 15 בינואר 1971.

יג' אקטובר 1971

שלום רב (בשם ארז) אבא,

יציאות השבת פרק ראשון שבת

מסורת
הש"ס

א מ"ה פ"ז ס"ב
ק"ט א"ה ס"ט
א"ה ס"ז ס"ט ס"ב
ס"ב מ"ה פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

שאני בית הכסא דכפית וזוהמא - הימנה כסוף פ"ק דמדרים (דף י"ד) גרס בעי רבינא דמימינו לבית הכסא והמימינו לבית המרחץ מהו אלמא דמרחץ נמי מימינו ליה ויש שמוחקין אותו שם מן הספרים נזכר דף דהכא ומימינו לקיים שם הגיור והכא ה"ס מתי לזו כי היכי דלא איפטיטא ליה

שאינו בית הכסא דכפית וזוהמא - הימנה כסוף פ"ק דמדרים (דף י"ד) גרס בעי רבינא דמימינו לבית הכסא והמימינו לבית המרחץ מהו אלמא דמרחץ נמי מימינו ליה ויש שמוחקין אותו שם מן הספרים נזכר דף דהכא ומימינו לקיים שם הגיור והכא ה"ס מתי לזו כי היכי דלא איפטיטא ליה

מבית הכסא ה"ל לא איפטיטא ליה מביית המרחץ ומשני טעמי בית הכסא דכפית וזוהמא לכי לא איפטיטא ליה אבל מרחץ בהר דבעיף הדר פטתא ח"כ הזמינו לבית המרחץ אינו מדברי רבינא אלמא ה"ס הוא דמכיון שאינו חולק חלק וכן יש בכמה מקומות: **דמתרגמינן** אלמא מהימנא - הימנה דטעום נמי

שאני בית הכסא דכפית וזוהמא - הימנה כסוף פ"ק דמדרים (דף י"ד) גרס בעי רבינא דמימינו לבית הכסא והמימינו לבית המרחץ מהו אלמא דמרחץ נמי מימינו ליה ויש שמוחקין אותו שם מן הספרים נזכר דף דהכא ומימינו לקיים שם הגיור והכא ה"ס מתי לזו כי היכי דלא איפטיטא ליה

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

ג"ל ס"ז

הנותן מנהגה לחבירו לרדף לטורדו - ודוקא במתנה שנתנו לו ט"א ארבעה שאין המקבל מתבייש אבל הנותן דוקא שהמקבל מתבייש מן כבודו יפה אף (משלי כ): **יהבה** ניהליה - דמותרת לזרים כפירוש הקונטרס והכי

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מוכח בפרק הרוזע (מג"ל פ"ג) והא דלמך בפ"ב דביתורא (דף ס"ה) חזקא למאנה חילוק מתנתו כגון שמעור לו דביתורא כהנהיגה יהבה ניהליה: **ה"ל** נתננל הדבר וירדו אבותיו למגרים - וחז"ל דכלאו הכי

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

ג"ל ס"ז

גזר דכתיב (בראשית פ) ועבדום ועט אותם טעם לא היה גזר עליהם בעיני כ"כ אלמא ע"ז זה שאני ארבע מאות שנה החמירו *קורס טעמי

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

יחזק ל' קנים: **ויעקב** סודס כ"ב שנה כגון שמונים בקו"ל סתיה אברהם בן מ"ח שנה כשנכתיב סודס אטותה ע"ג קנים משמע סתיה אברהם בן ע"ג כשארז את המולדים ובסדר עולם משמע סתיה בן ע"ה שנה כשהיה את המלכים לקאמר הסס אברהם

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

לכתי כשדבר עמו בין הכתרים בן ע"ה שנה היה שאלמך ויהי מקן שלמים שנה וגו' ומזר לחנן וססה סס ה' שנים שנאלמך והזכרם בן חמש שנים וסכעס סנה באלתו מתרין וגו' וזוהי סנה שאלמך מתרין סנה רעב היתה ירד למגרים וססה סס ג' מדשים ב"ל ויטב לו באלתו ממרחק היא סנה שככס את המלכים ולפ"ן לא היתה עטותה אלמא כ"ד ונרדף למר סתיה כשנה כ' שנים כמתלה: ולא

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

עונותיה מועטין שנאמר **ה"ל** נא העיר הוות קרובה לטום והיא **ה"ל** מצער מאי קרובה אילימא קרובה עונותיה מועטין א"ר *אבינן מאי קרא דכתיב **אבל** נא שמה נ"א בנימירא נ' והד תוי ושל סודס נ' וב' ושלתה **כ"ז**

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מקדם נכסו נספלו למקומות אחרים כשנתפלגו ובעי להס פייורט ומסנתפלגו עד סתרה סודס חזין אלמא חמייס וסמיס סנה סגרי כסוף ימיו פלג כספלו האריות כדתיב כסדר עולם אמר רבי יוחי גדול היה עבד שקראו בנו פלג כי בימיו כפלנה הארץ ולס חלמך כחמלה ימיו והלל יקטן חמוק קטן מומט והוליד מספחות וסנתפלגו ולס חלמך בזמנעו ימיו לא בלא הכחוב לכסות אלל לפרס נתן לך סיימן ולא הדע בזיוו מסמטיו אלל כסוף ימיו לא וסשוב סטחיו סל פלג וכמנל סנה סמת כה היא סנה מ"ח לאברהם וכסמרכ סודס סנה ל"ט לאברהם סהרי זו כיום כספורה סנה ולסנה חמרה ילדה ואברהם בן מלח סנה ו' וסלום . האמורה כה גלון כסענת לטס וסלות הסקס היה לט וגו' (יחזקאל טו) וכמנכ סתיב לא ידעו עטו לא הדריסוהו וגו' (איוב כה) : עטריס

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מזמנין דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דלוי לא קראו שלום אלמא בעי למימר ה"ל שלום ה' העוסק לו שלום ח"כ

מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב
מ"ה ס"ב פ"ז ס"ב

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

בענין הנ"ל

נדרשתי עוד לחוות דעתי בדבר מה שצולם על שטר - כסף בן הלירה ישראלית, כתובת פסיפס אשר
* בה הפסוק שלום על ישראל, אם אין לפקפק ע"ז מצד ששם הקב"ה נקרא שלום.

* (א) בחידושי הר"ן (שבת י:) בד"ה אסור ליתן שלום לחבירו בבית המרחץ, דשם גופיה אקרי שלום,
* שנא' ויקרא לו ה' שלום. וכתב רבינו יחיאל ז"ל דמהכא שמעינן שאסור לכתוב באגרת שלומים שלום,
* דשם קדש הוא. ומצוי אדם לזרקן באשפה ובמקומות המטונפים. וכן אנו נוהגים שלא לכתוב שלום
שלום. וקשיא לי אמאי לא מני לשלום באותן שמות של הקב"ה שמונה במס' שבועות (לה). וצ"ע. עכ"ל.
ובתוס' סוטה (י) ששלום אינו נמחק, והאי דלא קחשיב ליה בהדי שמות שאינן נמחקים, דתנא ושייר.
* ע"ש. אבל הרא"ש בתשו' (כלל ג סי' טו), כתב וז"ל, ולא מצינו מי שאוסר למחוק שלום. ובכל האגרות
* כותבים שלום וזורקים ונמחקים וכו'. שאע"פ שהשם עצמו נקרא שלום, כיון שאינו שם העצם אלא ע"י
הפעולה נקרא כך הו"ל כחנון ורחום ארך אפים וכו'. וכ"ש שלמה שאינו קדוש אלא בשביל שהשלום שלו
* שהוא נמחק. ע"כ. ובס' התשב"ץ לתלמיד מהר"ם (סי' תיח) כ', ואין (מהר"ם) כותב שלום שלם
בכתבים, לפי שהוא שם, כדאיתא בפ"ק דשבת (י:). והטעם מפני שהעולם משליכים אותם ואינם
* חוששים לשמרם. ע"כ. וכ"כ הרמ"א ביו"ד (סי' רעו סי"ג) וז"ל, ואסור לכתוב שם לכתחלה שלא בספר
* שיוכל לבא לידי בזיון, ולכן נזהרים שלא לכתוב שם באגרת. ויש נזהרין אפילו במלת שלום שלא לגמר
* כתיבתו. ע"כ. ובתשו' הרדב"ז ח"א (סי' רכ) כ', שאלת ממני ע"מ שנהגו שלא לכתוב שלום מלא
* בכתבים, תשובה, יפה הם עושים, לפי שהוא שמו של הקב"ה שנא' ויקרא לו ה' שלום. וכיון שהכתבים
אין נזהרים בהם לשמרם אלא משליכים אותם לכן כותבים אותו חסר וכו'. ע"ש. ומרן החיד"א בברכי
* יוסף (סי' רעו ס"ק מא) הביא בשם ח"י הריטב"א שבת כת"י, שכ' בשם התוס', ששלום מן השמות
הנמחקין הוא. וכן אין נזהרין לכותבו אף בשטרות של רשות. ע"ש. וכ', שבערי המערב נזהרין שלא
* לכתוב ו' בתיבת שלום שבאגרות. וכ"כ מהריק"ש בשם הרדב"ז. אך בגלילותינו אין נזהרין כלל. ע"כ.
* והניף ידו שנית בספרו ככר לאדן (דף רצג ע"א) שבכל גלילותינו נוהגים שכותבים שלום באגרות,
ומוחקים וזורקין אותם. וכדעת הרא"ש בתשו' (הנ"ל). אך אנשי המערב נזהרין לכתוב שלם במקום
* שלום. וכד' הרמ"א. עכת"ד. ואפשר שהטעם שאין חוששים לכך מפני שאינם רגילים לכתוב באשורית,
וכבר ידוע ש"א שאין איסור מחיקת ה' מה"ת אלא באשורית. וכמ"ש בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' קכ)
* ובס' שרשי הים ח"א (די"א ע"א) בשם הרשב"ץ. וכן דעת עוד הרבה מהאחרונים. וכמש"כ בתשו'
אחרת. ואע"ג דלדינא נקטינן להחמיר. מ"מ בשלום מיהא חזי לאצטרופי עם סברת הרא"ש והריטב"א
* שכל להתיר בזה. והפר"ח א"ח סי' פה כתב שהרמב"ם פ"ג מק"ש שהשמיט ד"ז שאסור לומר שלום
בבית המרחץ ס"ל שאין הלכה כן. ע"ש. והגאון מהרש"ם בדעת תורה א"ח שם השיג עליו שנעלם ממנו
* ד' הרמב"ם בפ"י המשנה (סוף ברכות) ששם הקב"ה שלום וכו'. וכבר קדמו להעיר מזה הגאון בית
אפרים (בחאה"ע ר"ס פו). ע"ש. ואע"פ שמד' הרמ"א והפוסקים המחמירים משמע דאף בכתב לועזי יש
* להקפיד, מ"מ טעם המתירים בזה כמש"כ דהו"ל כספק ספיקא לקולא. ודו"ק.

* (ב) ותבט עיני בשו"ת אבן שתיה (סי' ס) שכל, שלענין כתיבת שלום בכתב משיטא קרוב הדבר שאין
* להקפיד. וסמך לזה עפ"מ"ש הראשונים בטעם שאין שם הקדוש במגילת אסתר מפני שניתן לכתוב
* בדתי פרס ומדי וחששו שמא ח"ו יבא לידי בזיון. ועוד כתבו מפני שאסתר לא היתה יודעת שיהיה
למגילתה דין כתבי הקדש שהרי ביקשה מחכמים כתבוני לדורות (מגילה ז). ולכן מג"א נקראת אגרת.
* וקי"ל שאסור לכתוב שם הקדש באגרת הרשות. ולכן לא כתבו בה שם הקדש. ואם איתא ששם שלום
* הוא ממש כשם קדש, איך נכתב דברי שלום ואמת. והיה לה לכתוב כוונה זו בלשון אחר. א"ו דבכה"ג אין
קפידא. עכת"ד. ומ"ש בשם הראשונים בטעם שלא נכתב שם ה' כדי שלא יבא לידי בזיון וכו'. הנה בפ'י
* הר"א אבן עזרא (ריש אסתר) כ' הטעם בסגנון אחר, שבהיות שהעתיקה הפרסיים לכתבה בדברי

הימים של מלכיהם, והם היו עובדי ע"ז והיו כותבים שם תועבתם תחת השם הנכבד והנורא, כאשר עשו הכותים וכו'. ולכן כבוד השם שלא יזכרנו מרדכי במגילה. ע"כ. וכ"כ בס' האשכול ח"ב (עמוד סב) בשם הגאון. ע"ש. ולפ"ז אין לחוש חששא זו במ"ש שלום במגילה. (וע' בלשון הט"ז סי' שלד ס"ק יא.) *
 * ואפילו למטוניה דמר, כיון שהיו מתרגמים המגילה לשפתם, גם שלום נכתב לפי משמעותו בלעז. ובזה אין חשש מחיקה ובזיון. וכמ"ש הש"ך יו"ד (סי' קעט ס"ק יא) שמותר למחוק שם שנכתב בלשון חול, כגון גאט בל' אשכנז וכו'. ומה שהקשה החכמת אדם (כלל פט סי' ט) ע"ז, שהרי המקלל חבירו בשם שקוראים הגויים חייב מלקות. וכמ"ש בחו"מ (סי' כז ס"א). וכן תמה מאד בשו"ת התעוררות תשובה ח"ג (סי' מג), לק"מ, ששם שקוראים הגויים את הקב"ה חשיב כמו כינויים, והמקלל חבירו בכינוי חייב. אבל למחוק כינוי מותר. וכן מבואר בשו"ת הרדב"ז ח"ג (ס"ס תכא) שהנשבע בשם בלשון ערבי (אללה) הוא שבועה, אבל אין בזה משום הזכרת ש"ש לבטלה, שלהזכיר הכינויים לית לן בה. ע"ש. וע' בשו"ת בנין ציון בישנות (סי' סח). ובשו"ת יען אברהם (חיו"ד סי' טו). ובמקום אחר כתבנו בזה. ותו דכתיבת דברי שלום ואמת, י"ל שאינו כשאלת שלום אלא כאומר שמבקש שלום העולם והאומות. ודמי למ"ש בשו"ת הרדב"ז בתשו' ח"א (סי' רכ), שמה שיש להזהר שלא לכתוב שלם מלא היינו בזמן שאלת שלום, שבאותה שעה מתכוין לתת שלום לחבירו מאת בעל השלום. כמו שאמר בועז לקוצרים ה' עמכם, שזוהי כוונת הנותן שלום לחבירו, אבל אם בא לכתוב בכתב שיש שלום בעולם או בין פלוני לפלוני וכיו"ב שהוא סיפור דברים א"צ להזהר וכתב שלום שלם וליכא קפידא בהכי, שהרי אינו מכוין לשם ה' ולא חייל עליה קדושה. עכ"ל. וע' באחרונים באו"ח (סי' פד). ובבכור שור בחי' לסנהדרין (סה). *
 * ובברכי יוסף (סי' פה). אלא דלכא' יש לפקפק במ"ש ודובר שלום לכל זרעו. וי"ל כמש"כ מעיקרא. ברם בקושטא דלדינא יש מקום להקל בפשיטות לכתוב שלום באגרת שלומים מטע"ז שאנו כותבים בעברית ורש"י, ובזה יש ס"ס להקל. וה"ז כמבואר. וע' בשו"ת נטעי נעמים (חיו"ד סי' לד). ע"ש.

(ג) והשתא בנ"ד שנכתב שלום באשורית הוא בניגוד לד' הפוסקים שמחמירים בדבר. ומ"מ כיון שהרא"ש והריטב"א מתירים בשופי, ושכן המנהג. וכ"כ מרן החיד"א שכן המנהג בגלילותינו (ומשמע דאף באשורית שרי). יש להם ע"מ שיסמוכו. ומכ"ש שאותיות שלום הכתובים בשטר הכסף אינם שלמים ולא רק הוא"ו דשלום קטיעא, אלא כל האותיות מפורדים ומקוטעים. וכבר כ' הרשב"ץ בתשו' ח"א (סי' ב) שאם כ' אותיות ה' באותיות קטועות לית לן בה. ע"ש. לכן מכל הני טעמי אין לפקפק בזה כלל. ומכ"ש בהצטרף כמה מצדדי היתר שכתבנו בתשובה הקודמת. וע"כ אין בזה כל חשש בהוצאתם. [אמנם לכאורה יש צד פקפוק במה שיש צורות בני אדם על שטרות - הכסף הללו ואע"פ שבב"ק (צז:), מטבע של אברהם אבינו, זקן וזקנה מצד /אחד/ אחר בחור ובתולה מצד אחר, מטבע של ירושלים דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחר. כבר כ' התוס' שם זל"ל, מטבע של אברהם וכו', בב"ר דריש ואגדלה שמך שיצא לו מוניטין בעולם וכו'. ונראה לא שהיה בו צורת זקן וזקנה מכאן וכו', שאסור לעשות צורת אדם, אלא כך היה כתוב בו מצד אחד זקן וזקנה וכו'. וכן פי' בקונט' גבי דוד ושלמה וירושלים עיר הקדש שכך היו כתובים במטבע. ע"כ. וכ"ה בתוס' ר' פרץ ובהמאירי ב"ק שם. ע"ש. ולכאורה היה מקום לפרש, שהיה במטבע צורת אברהם ושרה וכו', וכן היה צורת דוד ושלמה, אלא שלא היו שלמים בכל קומתם רק צורת פרצוף בלבד. וכמ"ש מרן ביו"ד (סי' קמא ס"ז), שלא אסרו בצורת אדם אלא דוקא צורה שלימה בכל איבריה, אבל צורת ראש בלבד אין בזה שום איסור לא במוצא ולא בעושה. ע"כ. ומקורו מהמרדכי והרא"ש. ע"ש. ובתוס' ע"ז (מג) סוד"ה לא תעשון כתבו שכל שאין להם פרצוף שלם מותר. ופירש המהר"ש אלגאזי בלחם סתרים שם דהיינו פרצוף פנים בלי גוף. ע"ש. ועמש"כ בשו"ת יביע אומר ח"ג (חיו"ד סי' ח). ע"ש. אולם שו"ר בשו"ת שאלת יעב"ץ ח"א (סי' קע), במעשה שהיה בעת שנתקבל הגאון ר' אלעזר לאב"ד אמשטרדם שעמד אדם אחד והוציא מוניטין שלו בעולם, שהדפיס מטבע בדמות צורתו תבנית הראש עד החזה. וע"ז כ' לערער שזהו איסור גמור וכו'. ואע"פ שהרא"ש כ' להתיר בכה"ג שאין הצורה שלמה, מ"מ הרבה פוסקים חולקים עליו. וכ"מ מהתוס' ב"ק (צז:): שלא העמידה בצורת פרצוף הפנים בלבד. ע"ש. ומ"מ הדבר פשוט שמאחר שמרן הש"ע פסק להתיר ודאי שאין לערער על זה בסופה ובשערה. ואפשר שהגאון מהר"א שעשה מעשה בעצמו

לתת צורתו ס"ל כד' הרא"ש והמרדכי ומרן הש"ע. וכל זה משום יגדיל תורה ויאדיר, להתלמד במקום אחר. אך בנ"ד שאין הצורה בולטת בודאי שיש להקל בפשיטות, ולא דמי למטבע של מתכת שהצורה בולטת. ואע"פ שבשו"ת דברי מלכיאל ח"ג (סי' נח), כ' להחמיר בזה, עפ"ד הרשב"א בחי' לע"ז, שאוסר לעשות צורת אדם אפ"י בצבע ובדיו, שגם בזה נחשב כבולט. ושכל בעל נפש יחוש לזה, ובעוה"ר בזה"ז נעשה כהיתר לצייר תמונת אדם ע"י פוטוגרפיא, וכל ישראל כשר ירחק מזה, ובפרט שע"פ המקובלים נמשך רוח הטומאה על הצורה וכו'. ע"ש. הנה שנה משנתו משנת חסידים, ומעיקר הדין אין לחוש בצורת פוטוגרפיא כלל, ועדיפא מצורה של דיו וצבע. וע"ע בשו"ת צפנת פענח (סי' סז) במ"ש לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בכחא דהיתרא. ע"ש. וע"ע בזה בס' רב ברכות (מע' צורה דק"ל ע"ב). ובשו"ת לבושי מרדכי קמא (חיו"ד סי' פו). ואכמ"ל בזה. ומכ"ש בנ"ד שהצורה היא חצי גוף, ואינו גוף שלם בכל קומתו. הא ודאי דלית דין צריך בשש. ופוק חזי מאי עמא דבר להצטלם. ואין פוצה פה ומצפצף. וזה פשוט]. וכבר מלתי אמורה שכל זה נאמר כדי להפך בזכות אלה שטיפלו בדבר (ובתוכם מיראי ה' וחושבי שמו). אבל לכתחלה היה מן הראוי להתייעץ עם גדולי תורה, ולא לסמוך על דעתם בדבר גדול כזה. ומכאן ולהבא חושבנא טבא ליהוי. והשי"ת יאיר עינינו בתוה"ק אמן.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרויקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

זוהר כרך ג (במדבר) פרשת קרח דף קעו עמוד ב

קדישא בגין דשמא קדישא שלום אקרי, ת"ח לית עלמא קאים אלא על שלום כד ברא קודשא בריך הוא
 עלמא לא יכיל לאתקיימא עד דאתא דאתא ושרא עלייהו שלום ומאי הוא שבת דאיהו שלמא דעלאי ותתאי
 וכדין אתקיים עלמא ומאן דפליג עליה יתאביד מעלמא, צלפחד פליג על שבת דהוה מקושש עצים ומאן
 אינון עצים אינון אילנין אחרנין (קנז א) כדאמרן ואינון מלין (ס"א אילנין) דחול וחול בקדש לא שרייא
 (מכאן ולהלאה מלי דחול בשבת אסיר ודאי) דפליג על שלמא דעלמא, רבי יוסי אמר כתיב (תהלים קיט)
 שלום רב לאוהבי תורתך וגו', אורייתא הוא שלום דכתיב (משלי ג) וכל נתיבותיה שלום, וקרח אתא
 לאפגמא שלום דלעילא ותתא בגין כך אתעניש הוא מעילא ותתאה:

ויקומו לפני משה וגו', האי קרא אוקמוה חברייא, ר' שמעון אמר קריאי מועד קראי כתיב חסר יו"ד אמאי
 קראי אלא הכי הוא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקינא ורזא דא כל אינון כתרין עלאין דשמא קדישא
 אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הדא הוא דכתיב (ויקרא כג) מקראי קדש ואימתי (צח)
 בשעתא דמועד זמין בעלמא כגוונא דאינון כתרין עלאין דזמינין מקדש עלאה ה"נ קדש תתא זמין לחילוי
 לאעטרא ולאעלאה להו, קדש עלאה ידיעא קדש תתאה חכמת שלמה ה"נ איהי זמינת לכל חילהא
 ואינון חיילין כולהו זמינין לאתעטרא בהאי קדש תתאה בזמנא דמועד שריה בעלמא וכגוונא דחילהא
 קיימין לעילא ה"נ קיימי ממנן דעמא כדוגמא דילה לתתא ועל דא אקרין קראי מועד ובגין דאנון לתתא
 קראי מועד חסר (כגוונא דלעילא) אבל בשלימו יתיר אינון, אנשי שם ודאי ולא אנשי יי' ודא הוא רזא
 בנקבו שם יומת ואוקימנא ועל דא אקרי הכא אנשי שם ודאי כיון דמסטרא דגבורה קא אתיין אנשי שם
 אינון הא שבחא דלהו יתיר אבל אינון נטלו לגרמייהו ואתאחדו במחלוקת:

בקר ויודע יי' את אשר לו, אמאי בקר ואמאי קדוש ולא טהור אלא אינון מסטרא דטהור קא אתיין וקדוש
 כהנא אמר משה בקר דכדין כתרא דכהנא אתער בעלמא אי אתון כהני הא בקר פלחו עבודה דבקר
 וכדין ויודע יי' את אשר לו ואת הקדוש, את אשר לו סתם, דא ליואה, ואת הקדוש דא כהנא כדין והקריב
 אליו ולית מאן דאבחין מלה אלא בקר אי תתחזון לאשתארא בסטר דינא בקר לא סביל לכו דהא לאו
 זמניה הוא ואי תתחזון לאשתארא בחסד הא זמניה הוא ותשתארון גביה ויקבל לכו במה בקטרת דהא
 קטרת בעי לשושבינא לאתקטרא על ידיה בכלא ולא תקשרא, מאן שושבינא דא כהנא ובגין כך והיה
 האיש אשר יבחר יי' הוא הקדוש ולא הטהור תרין דרגין אינון, קדוש, וטהור, כהן קדוש, לוי טהור, ועל
 דא הקדוש כתיב:

ויפלו על פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות לכל בשר, ת"ח משה ואהרן מסרו גרמייהו למיתה, במה בגין
 דכתיב ויפלו על פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות רוחת כתיב חסר וא"ו ובגין כך אילנא דמותא הוא ובכל
 אתר נפילת אנפין להווא אתר הוי, ועל דא אל אלהי, אל הדא הוא דכתיב (תהלים ז) ואל זועם בכל
 יום, אלהי הרוחות דאיהו אתר צרורא דנשמתיין דעלמא וכל נשמתיין תמן סלקין ומתמן אתיין, (נ"א תמן
 אתחזיין), רבי יהודה פתח (איוב לד) שמעו חכמים מלי ויודעים האזינו לי, האי קרא אליהו אמרו, ת"ח
 מה כתיב (שם לב) ובשלשת רעיו חרה אפו על אשר לא מצאו מענה וגו', דהא אינון הוו אמרין מלין
 ואיוב לא הוה אתנחיים עלייהו, מהכא אוליפנא מאן דעאל לנחמא לאבל בעי ליסדא מלין בקדמיתא

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

השלום כערך על גדול השלום

אבי וינרוט¹

פרשת נשא, תשס"א, גיליון מס' 28

עורכים: אביעד הכהן, מיכאל ויגודה
עריכה לשונית: יחיאל קארה

פתח דבר

גדול הוא השלום בעיני המשפט העברי, עד כי אנו מחויבים להיות רודפי שלום¹, כשם שאנו מחויבים להיות רודפי צדק.² חוק יסודות המשפט, תש"ם - 1980, מפנה את בתי המשפט בשאלה משפטית הטעונה הכרעה, שאין לה תשובה בדבר חקיקה או בהלכה הפסוקה או בדרך של היקש, אל "עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל". ואומר פרופ' מ' אלון בעניין זה: "חקרתי ודרשתי, ולא מצאתי אף מערכת משפטית שבין עקרונות העל שלה מנוי השלום. למקם את השלום בשורה הראשונה, כשווה ערך לחרות, לצדק וליושר, הוא ייחודה של מורשתנו"³.

בכלל זה מוצא לו מקום מיוחד העיקרון של "שלום בית". בכל מקום שבית הדין יכול להימנע מגט כריתות, ויש בידו להשכין שלום, הוא מהפך עולמות כדי להשכין שלום בית, שהרי בעולמה של הלכה, "כל המגרש אשתו ראשונה, אפילו מזבח מוריד עליו דמעות" (גיטין צ ע"ב)⁴.

מרהיבה היא בהקשר זה גישתו של ר' שמעון בן יוחאי. המדרש⁵ מספר שבאו אל ר' שמעון בני זוג ששהו עשר שנים זה עם זה ולא ילדו, ואמרו לו שהם רוצים להיפרד זה מזה. אמר להם: כשם שנישאתם מתוך שמחה, כך צריכים אתם להיפרד מתוך שמחה. הלכו ועשו סעודה, והשקתה האישה את בעלה יין ושיכרה אותו. אמר לה הבעל מתוך שכרות: כל חפץ טוב שיש בבית את רשאת ליטלו, ולכי לבית אביך. מה עשתה? המתינה לו עד שישן, ורמזה לעבדיה שיטלו את בעלה ויוליכוהו לבית אביה. משנתפכח הבעל מיינו וניעור משנתו, שאל: היכן אני מצוי? אמרה לו: בבית אבא. אמר לה: מה לי ולבית אביך? אמרה לו: לא כך אמרת לי, כל חפץ טוב שיש בבית טלי אותו ולכי לבית אביך! אין לי חפץ טוב בעולם יותר ממך. שבו אל ר' שמעון בן יוחאי, וסיפרו לו את המעשה. עמד ונתפלל עליהם, ונפקדו. הנה כי כן, אין דבר העומד בפני השלום.

השלום בין איש לאשתו

סוגיית האישה הסוטה שבפרשתנו, מעניקה לנו הזדמנות מיוחדת לעמוד על עקרונות היסוד של "שלום בית" בפרט ועל "שלום בין הבריות" ככלל, הניצבים ביסוד שיטת המשפט העברי.⁶

בפרשה זו אנו ניצבים בפני הוראת התורה באשר לבדיקת טענתה של אישה שהזהיר אותה בעלה בפני עדים שלא תיסתר עם איש פלוני, ועל אף אזהרה זו, בא עד אחד והעיד שנסתרה עם אותו אדם. מה היה בין האיש לבין האישה בעת שהתייחדו, אין אנו יודעים: האישה אומרת "טהורה אני", אך בעלה אינו מאמין לה. על זה נאמר בפרשתנו ששניהם צריכים לבוא אל הכהן, והכהן כותב על גבי מגילת קלף את פרשת סוטה הכתובה בתורה, ומוחה את המגילה, אשר שם ה' כתוב בה, לתוך מים מעורבים בעפר שניטל מן המשכן.⁷ האישה שותה מן המים הללו, המכונים "מי המרים"⁸, ואם שתיית המים אינה משפיעה עליה לרעה, אלא להפך, אות הוא שלא נסתרה עם אחר.

התערבות אלוהית זו נחוצה, כיוון שמשעה שנכנסה באדם תולעת החשד באשתו, החשד עלול לכרסם בלבו ולכלות את השלום בינו לבין אשתו.⁹ על כן, כדי שיצא החשד מלבו של האדם המקנא לאשתו, מבטיח לו כביכול הקב"ה בעצמו, שאשתו טהורה.¹⁰

הכוח האלוהי מתערב אפוא כדי להשכין שלום בין איש לאשתו, ובלשון הרב שמשון רפאל הירש¹¹, מנהיג היהדות האורתודוקסית בגרמניה במאה הי"ט:

סדר השקייית סוטה קרוי 'תורה' (במדבר ה, ל), ולפיכך הוא נושא את האופי של דיני נפשות (סוטה יז ע"ב)... וכל המעשים הנעשים בסוטה כשרים רק ביום... לא כוחות אופל עושים כאן במחשך מעשיהם, אלא הכח האלוקי של תורת ה' מתערב כדי לשמור על ענייניו של "האדם" ועל החירות המוסרית של החברה האנושית.

יתרה מכן, בפרשת סוטה אנו מוצאים שכביכול הקב"ה מוחל על כבודו ומסכים למחות את שמו הקדוש במים שתשתה אותם האישה למען הערך הנעלה של "שלום בית", כמו ששנינו:

תני רבי ישמעאל: גדול שלום, ששם הגדול שנכתב בקדושה, אמר הקדוש ברוך הוא ימחה במים, כדי להטיל שלום בין איש לאשתו (ויקרא רבה ט, ט).

נשאלת השאלה: האמנם ייתכן להעדיף את ערך "שלום בית" בין הבעל המקנא לאשתו שנסתרה לאחר שהוזהרה על פני שמו הגדול של הקב"ה?! וכי היינו דוחים מפני שלום בית גם את הערך של אי-חילול שבת?! במה נופל ערך קדושת השם וכבוד שמים, אשר על פי ההשקפה היהודית הוא תכלית האדם והבריאה כולה, מקדושתה של השבת?

דומה שהתשובה לכך היא: אכן האדם אינו רשאי לבצע איזון אופקי בין ערכים, ואין בידו לעבור על מצוות שונות משום דרכי שלום, אך כאן הקב"ה בעצמו מוחל על כבודו, ומסכים למחייית שמו הקדוש במי הסוטה, כדי להשכין שלום בין איש לבין אשתו. אדרבה, זהו כבודו של הקב"ה, הניצב לימינה של האישה הנרדפת, שאין לה דרך להוכיח את תומתה, כדברי חז"ל: "בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה, שם אתה מוצא ענוותנותו" (מגילה לא ע"א). עם זאת, מכיוון שמדובר בהנהגה האלוהית, הדבר מלמדנו על משקלו העצום של ערך השלום.

ואכן, פרשת סוטה מהווה מקור מופתי הן בעולמה של אגדה הן בעולמה של הלכה.

השלום בעולמה של האגדה

בעולמה של אגדה, ידועים דברי המדרש אודות התנא ר' מאיר שהיה יושב ודורש בלילי שבתות בבית הכנסת של "חמת", והייתה אישה אחת באה לשמוע את דרשתו. פעם אחת נתארכה הדרשה ונתעכבה האישה מלשוב לביתה. משהגיעה לביתה, מצאה את הנר כבוי ואת בעלה ממתין לה לסעודה. לשאלת בעלה לסיבת איחורה, השיבה לו שהייתה בבית המדרש ושמעה את דרשת ר' מאיר, והדרשה נתארכה. הבעל, שלא היה מוקיר תורה, נשבע שלא ירשה לאשתו לשוב הביתה, עד אשר תלך ותירק בפניו של

הדרשן. שהתה האישה מחוץ לביתה שבת ראשונה ושבת שנייה ושבת שלישית עד שאמרו לה השכנות: עד עכשיו אתם "צהובים" זה לזה ושרויים ברוגז? בואי נלך אל הדרשן. כיוון שראה אותן ר' מאיר, הבין ברוח הקודש מה קרה. מיד עשה עצמו כאילו הוא חש בעינו, החל מפהק כמי ששלטה בו עין רעה, ואמר: היש כאן אישה היודעת ללחוש לעין הרע? וידוע שדרכן של המלחשות הייתה לירוק על מקום החולי. אמרו לה השכנות: עכשיו תוכלי לירוק בפניו ותהיי מותרת לבעלך. ניגשה האישה אל ר' מאיר, אך כשראתה אותו נתייראה מפניו. אמרה לו: "איני יודעת ללחוש על המכה". אמר לה ר' מאיר, אף על פי כן, ירקי בפניי שבע פעמים. אחר שעשתה כן, אמר לה: אמרי לבעלך, שהוא ביקש שתירקי בפניי פעם אחת, ואת ירקת שבע פעמים. אמרו לו תלמידיו לר' מאיר: "רבי, כך מבזים את התורה?". אמר להם: "לא דיו למאיר להיות שווה לקונו, שכך שנה ר' ישמעאל: גדול שלום, ששם הגדול שנכתב בקדושה, אמר הקב"ה: ימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו (ויקרא רבה, פרשת צו ט, ט)¹²."

השלום בעולמה של ההלכה

בעולמה של ההלכה, יש לשלום שני תפקידים.

ראשית, הוא עיקרון פרשני בדרך פסיקת הדין¹³, המתבסס על הפסוק: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז). שנית, הוא מטרה ותכלית בפני עצמו¹⁴. על בסיס עיקרון זה נקבעו הלכות שונות בדיני איסור והיתר¹⁵ בתחום המשפט הציבורי¹⁶ ובתחום דיני הנזיקין¹⁷. כך, למשל, התעוררה אצל אמוראי ארץ-ישראל שאלת דינה של אישה ששברה כלים משל בעלה ברשלנות: האם דינה כדין שומרת חינם או שומרת שכר? ומסקנת הגמרא היא¹⁸, שמשום שלום בית, היא אינה נחשבת אפילו שומרת חינם. וכך פסק הרמב"ם בעניין זה:

האשה ששברה כלים בעת שעשתה מלאכותיה בתוך ביתה, פטורה. ואין זה מן הדין, אלא תקנה. שאם אין אתה אומר כן, אין שלום בתוך הבית לעולם, אלא נמצאת נזרת ונמנעת מרוב המלאכות, ונמצאת קטטה ביניהם (רמב"ם, הלכות אישות, פרק כא, הלכה ט).

מקום מיוחד נועד לעיקרון זה בתחום דיני המשפחה¹⁹, בענייני רכוש בין הורים לילדיהם²⁰, ביחסי הממון בין בני הזוג²¹, בדיני ייבום וחליצה ובדיני עגונות²².

וכבר הבהיר המהרש"א (פולין, המאה הט"ז-י"ז) את הטעם להקל בנושא מסוים כדי להתיר אישה מעגינותה, ואמר:

ואמר: "שלום רב לאוהבי תורתך" (תהלים קיט, קסה) - שאין זה עקירה של דין תורה, אלא ממידת שלום, שלא תעגן האשה. וכתוב: "דרכיה דרכי נועם" ... מסיים: "ה' עז לעמו יתן" (תהלים כט, יא). שאין זה עקירת דבר מן התורה, כי הקב"ה נתן עוז וכח לעמו, שהם תלמידי חכמים בדבר הזה להיות מקילין בדבר, שהרי ה' יברך את עמו בשלום. כמו שכתוב: "וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז), ואין כאן שלום אם תתעגן. ובדרך זה יתפרש המקרא: "ישא ה' פניו אליך" (במדבר ו, כו) - גם לעקור דבר מן התורה, לפי ש"ישים לך שלום".

הרב משה פינשטיין²³, מגדולי פוסקי ההלכה בדור האחרון, התיר לכהן לבקר את קרוביו בבית החולים בנסיבות מסוימות על אף החשש מפני טומאת כהנים, וטעמו:

ולכן לצורך גדול יש להתיר לכהן לבקר חולה קרובו, כגון מפני צערו הגדול, כשהחולה הוא אביו או בנו, ומשום שלום המשפחה, כשהם קרובי אשתו, וכל שכן כשאשתו חולה, שהוא ענין שלום בית.

אך בעיקר ניתן ללמוד על מקומו של השלום בעולמה של ההלכה מדברי הרמב"ם בסוף הלכות חנוכה:

מצוות נר חנוכה מצווה חביבה היא עד מאוד, וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו אין לו מה יאכל, אלא מן הצדקה, שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק. הרי שאין לו אלא פרוטה אחת ולפניו קידוש היום [=לקנות יין לקידוש של שבת] והדלקת נר חנוכה, מקדים לקנות שמן להדליק נר חנוכה...

היה לפניו נר ביתו [=נר של שבת] ונר חנוכה או נר ביתו וקידוש היום, נר ביתו קודם, משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו. גדול השלום, שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (רמב"ם, הלכות מגילה וחנוכה, פרק ד, הלכות יב-יד).

סוף דבר

לסיום סקירה זו, יפה להביא מדברי הרב אליהו כי טוב, בספרו "איש וביתו"²⁴:

מה יעשה אדם וינצל מדינה של מחלוקת? מה יעשה ראש הבית כדי שיקרב את קרוביו אליו ויכון איתם יחד את משטרו על מכון אמת, ויכון השלום ביניהם תמיד?

תהא ראשית ממלכתו על עצמו. יעשה קודם מלחמה על עצמו, וישליט את דעתו על רגזותו; או אז יהיו כל דבריו נשמעים, בין אומרם ובין אין אומרם; או אז יהיו אנשי ביתו יודעים את רצונו ומשתדלים מדעת עצמם לעשותו ולגרום לו קורת רוח.

כל אשר לו יתן האדם בעד כבודו, כל מאמץ לא יקר לו בעד שלומו וטובו, והרי אין המאמץ הזה של שליטה עצמית קשה משאר מאמציו. כל שאר המאמצים תועלתם ספק, וזה תועלתו וודאי. ובחנונו נא בזאת. אמרו חכמי הנפשות: אם לא יפתחו ארובות השמים להוריד לכם ברכה עד בלי די, ושלום.

הערות:

- * ד"ר אבי וינרוט, עו"ד, מרצה בפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב.
1. "בקש שלום ורדפהו" (תהלים לד, טו); "הלל אומר: הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום" (משנה, אבות א, יב).
  2. "צדק צדק תרדוף" (דברים טז, כ).
  3. מדברי הפתיחה של פרופ' מ' אלון בסמינר בנושא "השלום במקורות ישראל", חוג בית הנשיא לתנ"ך ומקורות ישראל, ירושלים תשנ"ז.
  4. ההתייחסות למזבח יסודה בעובדה שאין להניף ברזל על אבני המזבח, שהרי הגרזן כורת, ואילו המזבח משכין שלום בין האדם לבין אביו שבשמים.
  5. שיר השירים רבה א.
  6. להשתתת המשפט העברי על עקרונות יסוד, ראה פירוש הרמב"ן לפסוק "ועשית הישר והטוב" (דברים ו, יח): "על דרך הפשט, יאמר: תשמרו מצוות ה' ועדותיו וחוקותיו, ותכוון לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד... ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו: זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה כי מתחילה אמר שתשמור חוקותיו ועדותיו אשר ציוך, ועתה יאמר גם באשר לא ציוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו... זה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותיקוני הישוב כולם. אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה - כגון: 'לא תלך רכיל', 'לא תקום ולא תטור', ולא תעמד על דם רעך', 'לא תקלל חרש', 'מפני שיבה תקום' וכיוצא בזה - חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר... ואפילו מה שאמרו: פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שיקרא בכל ענין תם וישר".
- השווה לדבריו הידועים של השופט סימונד (Viscont Sumonds) בפרשת 1 All [1962] *Scruttons v. Midland Silicons* E. R. 1, 7: "The law is developed by the application of old principles to new circumstances. **Therein lies**

its genius".

7. את השילוב בין שלושת מרכיבי המשקה שהאישה שותה - המים, העפר ושם ה' - מבהיר המדרש: "ולמה מים? ממקום שבת; ועפר? למקום שהיא הולכת; וכתב? לפני מי שהיא עתידה ליתן דין וחשבון" (מדרש רבה, ט, כ).
8. למשמעותו שתיית המים הללו, ראה ביאורו הנפלא של ר' חיים בן עטר, בספרו "אור החיים". וראה תיאורו של הרב א"א דסלר, מכתב מאליהו, ג, עמ' 197.
9. וכן נאמר בתלמוד: "כעס בבית כתולעת שבתוך שומשומין" (סוטה ג ע"ב).
10. ראה הרב יעקב קמינצקי, אמת ליעקב, במדבר ה, טו: "כי טבע האדם הוא שאם נכנס בלבו חשד על אשתו, שוב לא יצא הספק מלבו לעולם, אלא אם כן הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מבטיח לו שאמנם היא טהורה... נאמנות עדים היא גזרת הכתוב שעלינו להאמינם כדי לקבוע הדין על פיהם, אבל לרגשי ולחשדי הבעל לא יועיל זה... לכן צוותה התורה למחות את שם ה' ולהשקות את המים... והרי זה כאילו הקב"ה בעצמו מעיד על אשה זו שטהורה היא. נמצא שיסוד פרשת סוטה אינו להעניש את החוטאת, אלא אדרבה - להבטיח כי תהא זכאית גם בעיני בעלה בלי שום פקפוק כלל".
11. הרש"ר הירש, בביאורו לספר במדבר ה, כג.
12. פרק זה במדרש הוקדש כולו לגדולתו של השלום. וראה דברי אחיתופל לדוד המלך: "ומה לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם כולו על אחת כמה וכמה" (סוכה ג ע"א וע"ב).
13. ראה, למשל, יבמות פז ע"ב, שהמקור לאי-חיוב האדם במצוות י"בום באחות אשתו לאחר מות אשתו, יסודו בכלל: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז). וראה פסק ההלכה של ר' שלמה לוריא, חכמת שלמה, יבמות פז ע"ב, בנוגע לאחד מדיני הייבום: "דברי תורה יהיו הכל בנועם ומזג השווה, לא שיהא העניין מעוקם, שאחת תהא שרויה בשמחה והשניה בצער". וראה א"א כי טוב, איש וביתו, פרק ו, העוסק בשלום בית, עמ' פו: "על התורה ומצוותיה נאמר: 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום'. כל המשגה מדרכיה, בין מוסיף ובין גורע, עוקר רגליו מן התורה, ונמצא מחוצה לה, מקום שאין שם נועם ואין שם שלום".
14. ראה דברי מ' אלון, "אלה הן אמרות אגב... בטעות יסודן ומן הראוי לסטות מהן", ערעורים והרהורים בעקבות פרשיות בבלי ולב", בתוך: רב תרבותיות במדינה דמוקרטית ויהודית, ספר הזיכרון לאריאל רזן-צבי ז"ל, הוצאת רמות, עמ' 367.
15. ראה המקורות הרבים המובאים בספרו של מ' אלון, המשפט העברי, מהדורה שלישי, ירושלים תשמ"ח, עמ' 323-325.
16. שו"ת מהר"ק, סימן קפא.
17. ראה המקורות הרבים המובאים במפתח השו"ת של חכמי ספרד וצפון אפריקה, בעריכת מ' אלון, ירושלים תשמ"ו, עמ' כה.
18. ירושלמי, כתובות, פרק ט, הלכה ד.
19. ראה למשל, שו"ת חלקת יעקב, אורח חיים, סימן כט, ס"ק א.
20. ראה, בבא מציעא יב ע"א. וראה עוד המקורות המובאים בספרו של מ' אלון, המשפט העברי, עמ' 341-340.
21. כתובות נח ע"ב; בבא קמא לב ע"א; שם פח ע"ב-פט ע"א.
22. כך, למשל, מצינו בתקנות רבנו תם שאסור לאדם להניח את אשתו לבדה יותר משנים-עשר חודש בלא רשות בית הדין, אלא אם כן הסכימה אשתו לכך בפני עדים, כשהדבר הכרחי לשם פרנסת הבית או לשם תלמוד תורה, ורק אם יהיה שלום בינו לבין אשתו. ולאחר שוב הבעל לביתו עליו לשהות עמה לפחות שישה חודשים. ראה לעניין זה, שו"ת בנימין זאב, סח; שו"ת מהר"ם בר" ברוך מרוטנברג, דפוס פראג, סימן קנג, וסימן תתרכב. וראה שפע המקורות המובאים בספרו של מ' אלון, המשפט העברי, עמ' 326-325, ועמ' 434-435.
23. הרב מ' פינשטיין, שו"ת איגרות משה, יורה דעה, חלק ב, סימן קסו, ד"ה הנה האברים.
24. א"א כי טוב "איש וביתו", פרק ו, עמ' נ, "כיצד ניצולים מדינה של מחלוקת".

לשער הראשי

ספר

חזרה לתוכן

ספר

לגיליון הבא

מכרזת הרצוג
חזרה לתוכן הראשי

חזרה לתוכן תנ"ך

חזרה לתוכן תושבי"ע

חזרה לתושבות ישראל

בית דין דאורייתא דידהו, ויהא ליה אשמוסא אשמוסא אגון ויהוין בטר דחייא דנקבא דחורמא רבא, וליא דשפמא ויהא דשפמא פיון דנפק דאורייתא דיומא, ולא אשמוסא, צמקו לעלמא ונשטאן לכל סטרו, ובעיא עלמא לאתקומא מנייהו, דהא פיון כל סטר שפמא אהני, ואשא דגזמם מלגשא, וכל אגון דכסדר שפמא אולין ונשטאן בעלמא, ובעאן לאתקומא בגופא ולא זכלין, פיון בעינא לאתקומא מנייהו, ואתקומו שיר דפוגעים בכל שפמא דידהו דלחון שריא בעלמא.

הא הוה פד אהקדש יומא במועלי שפמא, סופת שלום שריא ואפופיית בעלמא, מאן סופת שלום, דא שפמא, וכל דהוין ועלעולין ושדון וכל סטרא דמסאבא, פיון סמיון ועאלין בעינא דריחיא דנקבא

סוהב מדיבש

בטר דאתקומא ויהוין אחר שבווא הוחות כערב שבת בין השמעתו, אשמוסא אגון דהוין בטר דחייא דנקבא דחורמא רבא נשאר אלו הוחות אחר הדמים ויהי אחר המרכבה סמא של הבינה דקליפה תפירת נקב של הדם תגדל (מה סטר אפי אגום סוה מלשן גמט עז פטר ספספת למר סטר דאוסוס, וליא דשבתא ויהא דשבתא ונשאר שם ליל שבת וכל יום השבת. פיון דנפק דאורייתא דיומא כין שצאר קורבנות השבת, ולא אשמוסא במוצאי שבת, כי כשרא שלא נשלמו כערב שבת חוה פד למצוא שבת תמנר מלאכה, וכשלא נגמרו נפקו לעלמא ונשטאן לכל סטרו ובעיא עלמא לאתקומא מנייהו לכן במוצאי שבת הם יוצאים לעלמא ומשוטטים לכל הוחות ויוצים לחוק ובני העולם צריכים להשמר מהם, והוא פיון כל סטר שפמא אהני דאזכר פד אז כמוצאי שבת כל צד השמאל שהוא הסטרא אחרא מתמור, ואשא דריחיים מלגשא ונש אש הוחתם מלחטת, וכל אגון דכסטר שפמא אולין ונשטאן בעלמא וכל אלו הוחות שרם מצד השמאל מצד הסטרא אחרא מולכים ומשוטטים בעולם, ובעאן לאתקומא בגופא ולא זכלין ויוצים להתלבש בגון ולא יעלים, פיון בעינא לאתקומא מנייהו לכן צריכים להשמר מהם ואהקומו שיר דפוגעים ודוקן לומי במוצאי שבת מומד יושב בסתר תוקרא שיר של פגעים, בכל שפמא דודיהו דלחון שריא בעלמא וכן דוקן לומר יושב בסתר בכל שעה שפחם שווה בעולם, דמ"ק ומפריס)

הא הוה פד אהקדש יומא במועלי שפמא בא ודא כשנתקדש יום השבת בכניסת היום, סופת שלום ויהא השכחה כשרא מנייהו עם חסוד תוקרא שלום, שריא ואתקומא בעלמא היא שודד ומתפשטת בעולם, ומפריס מאן סופת שלום, דא שפמא היא השכחה ותוקרא שבת, וכל דהוין ועלעולין ושדון וכל סטרא דמסאבא פיון שפמיון ווא כל הוחות ויהו ספוחת ושרים וכל צד השמאל כולם נתבאר, ועאלין

דחורמא רבא דהא פיון דאמנר דאורייתא על עלמא דהא מסאבא לא אהני פהיית, והא עילוק ספמיה דהא, ופיון עלמא בטר דעלמא, ולא בעינא לעלמא על גמור, כגון שומר את עמו ישראל לעד אמר, דהא דא מיומא דחול אתקמן, דעלמא בעיא נטורא, אבל בשבת סופת שלום אשמוסא על עלמא, ואתקומא בכל סטרו, ואפיון חייבי גזמם נשדון אגון, וכלא בשלמא אשמוסא עלמא ונתקאן, ובעין פיון דאורייתא דיומא מברכין ספוס ספח שלום עליו, ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים, אמאי על ירושלים, אלא דא היא מחרוא דסריא ספח, ובעינא לומא ליהיא ספח דאתקומא עלמא וקמשרי עמא, וקמשרי (דא ספח) עלמא פאמא דשוריא על

סוהב מדיבש

בעינא דריחיא דנקבא דחורמא רבא ונכניס בעין הוחים של תנבך דחום הוחול שהוא הכניח דקליפה כולל, כי כניסת שבת דחורמא חוה נק אחר יודים ויהו אחר המרכבה שלום, אבל בכל כניסת שבת מנייהו אהם בחון המרכבה כיו שריא אחר שם ולא יוכלו לצאת, דהא פיון דאמנר דאורייתא על עלמא כי פיון שפמא קורבנות השבת על העולם, דהא מסאבא לא אהני פהיית, דהא שפמא לא יכול להתקור עמה, והא עירוק ספמיה דהא ויהו חטמא כוח מלפני דהא הקורבנות, ופיון עלמא מנייהו עלמא ווא הוחים שמו בשמחה עליותה, ולא בעינא לעלמא על נטורא ויהו צריכים להתלבש על שמירה, פיון שומר את עמו ישראל לעד אמר, לכן לא מספיקם כוח ברכת השכיבה כמו בחול כי הוחים שמו בקורבנות השבת דהא דא פיומא דחול אתקמן דעלמא בעיא נטורא כי סים ברכה זו נתקן לימות חוגל שאו העולם ציון מנייהו מן הדיעות, אבל בשבת סופת שלום אשמוסא על עלמא אבל בשבת השכחה פוסה ספח על העולם, ואתקומא בכל סטרו לכן העולם שמוי מכל הצדדים נאפיון חייבי גזמם נטורא אגון ואפילו דשני הוחים שמוים וסוכים בשבת, וכלא בעלמא אשמוסא עלמא ונתקאן וכל העולמות העליונים והתחתונים הם בשלום ושליה, ובעין פיון דאורייתא דיומא מברכין ולכן כהתקדש היום אנו מברכים במקום שומר עמו ישראל לעד אמר, וכלא עליו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים, ושאל אמאי למה אומרים על ירושלים ואמר אלא דא היא מחרוא ויהא ספח אלו ירושלים היא מחרוא של השכינה, ואו משכחה להקב"ה על השכינה ומחא בשבת מחרוא כירושלים, ובעיא לומא ליהיא ספח דאתקומא עלמא וואו צריכים לומר את השכחה שפוחת כניסה עליה, וקמשרי עמא וקמשרי מנייהו עלמא פאמא דשוריא על פאמא דשוריא על פיון שפמיה עמו ויהויה מנייהו עליו כאם השודה וחספת על

בית דין דאורייתא דידהו, ויהא ליה אשמוסא אשמוסא אגון ויהוין בטר דחייא דנקבא דחורמא רבא, וליא דשפמא ויהא דשפמא פיון דנפק דאורייתא דיומא, ולא אשמוסא, צמקו לעלמא ונשטאן לכל סטרו, ובעיא עלמא לאתקומא מנייהו, דהא פיון כל סטר שפמא אהני, ואשא דגזמם מלגשא, וכל אגון דכסדר שפמא אולין ונשטאן בעלמא, ובעאן לאתקומא בגופא ולא זכלין, פיון בעינא לאתקומא מנייהו, ואתקומו שיר דפוגעים בכל שפמא דידהו דלחון שריא בעלמא.

הא הוה פד אהקדש יומא במועלי שפמא, סופת שלום שריא ואפופיית בעלמא, מאן סופת שלום, דא שפמא, וכל דהוין ועלעולין ושדון וכל סטרא דמסאבא, פיון סמיון ועאלין בעינא דריחיא דנקבא

סוהב מדיבש

בטר דאתקומא ויהוין אחר שבווא הוחות כערב שבת בין השמעתו, אשמוסא אגון דהוין בטר דחייא דנקבא דחורמא רבא נשאר אלו הוחות אחר הדמים ויהי אחר המרכבה סמא של הבינה דקליפה תפירת נקב של הדם תגדל (מה סטר אפי אגום סוה מלשן גמט עז פטר ספספת למר סטר דאוסוס, וליא דשבתא ויהא דשבתא ונשאר שם ליל שבת וכל יום השבת. פיון דנפק דאורייתא דיומא כין שצאר קורבנות השבת, ולא אשמוסא במוצאי שבת, כי כשרא שלא נשלמו כערב שבת חוה פד למצוא שבת תמנר מלאכה, וכשלא נגמרו נפקו לעלמא ונשטאן לכל סטרו ובעיא עלמא לאתקומא מנייהו לכן במוצאי שבת הם יוצאים לעלמא ומשוטטים לכל הוחות ויוצים לחוק ובני העולם צריכים להשמר מהם, והוא פיון כל סטר שפמא אהני דאזכר פד אז כמוצאי שבת כל צד השמאל שהוא הסטרא אחרא מתמור, ואשא דריחיים מלגשא ונש אש הוחות מלחטת, וכל אגון דכסטר שפמא אולין ונשטאן בעלמא וכל אלו הוחות שרם מצד השמאל מצד הסטרא אחרא מולכים ומשוטטים בעולם, ובעאן לאתקומא בגופא ולא זכלין ויוצים להתלבש בגון ולא יעלים, פיון בעינא לאתקומא מנייהו לכן צריכים להשמר מהם ואהקומו שיר דפוגעים ודוקן לומי במוצאי שבת מומד יושב בסתר תוקרא שיר של פגעים, בכל שפמא דודיהו דלחון שריא בעלמא וכן דוקן לומר יושב בסתר בכל שעה שפחם שווה בעולם, דמ"ק ומפריס)

הא הוה פד אהקדש יומא במועלי שפמא בא ודא כשנתקדש יום השבת בכניסת היום, סופת שלום ויהא השכחה כשרא מנייהו עם חסוד תוקרא שלום, שריא ואתקומא בעלמא היא שודד ומתפשטת בעולם, ומפריס מאן סופת שלום, דא שפמא היא השכחה ותוקרא שבת, וכל דהוין ועלעולין ושדון וכל סטרא דמסאבא פיון שפמיון ווא כל הוחות ויהו ספוחת ושרים וכל צד השמאל כולם נתבאר, ועאלין

הזוהר

בראשית דף מח ע"א

תקפר ספר

בגין, ובגין דא לא דחלין מפל ספרין, ועל דא הפורס סופת שלום עליגו.

תא חזי בשעתא דישאל מברכין ומזמנין להאי סבת שלום, אושפיזא קדישא, ואמרי הפורס סבת שלום, קדין קדושתא עלאה נחמא ופריסת גדסקא עליהו דישאל, ומכסיא לון פאמא על בגין, וכל זיגין פישין אתפנישו מעלקמא, ונתבי ישראל תחות קדושתא דמאריהון, וקדין דא סבת שלום יהיב נשמתין חדתין לבנהא, מאי טעמא, בגין דביה נשמתין שריין, (ס"א דקדין זמן וזיגא ונשלת נשמתין ובה שריין), ומגיה נפקין, וכיון דשריא ופריסת גדסקא על בנהא, אריקת נשמתין חדתין לכל חד וחד. תו אמר רבי שמעון, על דא תנינן שבת דוגמא דעלקמא דאתי איהו, ונתבי הוא ודאי, ועל דא שמייטה ייובל דוגמא דא בדה, ושבת

מתוק מדבש

בניה, ובגין דא לא דחלין מפל ספרין ועל ידי זה אין אנו יראים בשבת מכל הסטרא אחרא, ועל דא ולכן חיקנו לומר הפורס סופת שלום עליגו. (מ"ק ומכרשים)

תא חזי בשעתא דישאל מברכין ומזמנין להאי סבת שלום, אושפיזא קדישא כא וראה בשעה שישראל מברכים ומזמנים את השכינה שתהיה כאורח קדוש אצלנו, ואמרי הפורס סבת שלום לכבוד ביאת השכינה, קדין קדושתא עלאה נחמא ופריסת גדסקא עליהו דישאל או קדושה עלינה יודרת ופורסת כנפיה על ישראל, ומכסיא לון פאמא על בגין ומכסה אותם כאם החופפת על הבנים, וכל זיגין פישין אתפנישו מעלקמא וכל מיני החיצונים הסתלקים מן העולם, ונתבי ישראל תחות קדושתא דמאריהון ישראל יושבים תחת קדושת רבנא, וקדין דא סבת שלום יהיב נשמתין חדתין לבנהא או השכינה נותנת נשמות חדשות לבניה ישראל, מאי טעמא למה היא נותנת נשמות חדשות וכן בשבת, בגין דביה נשמתין שריין לפי שבה שורות הנשמות, ומגיה נפקין וממנה הם יוצאות לעולם, ומיין דשריא ופריסת גדסקא על בנהא וכיון שבשבת היא שורה ופורסת כנפיה על בניה, אריקת נשמתין חדתין לכל חד וחד או היא מוריקה ומשפעת נשמות חדשות לכל אחד ואחד. (מ"ק ומכרשים)

תו אמר רבי שמעון עוד אמר רבי שמעון, על דא על זס שאמרנו לעיל שהשכינה משפעת נשמות חדשות לישראל, על זס תנינן, שבת דוגמא דעלקמא דאתי איהו שבת היא מטין עולס הכא, ונתבי הוא ודאי וכן הוא ודאי גם לפי הסוד, ועל דא שפייקה שהיא כמינה המלכות השולטת בשבת, ויובל שהיא כמינה השולטת לעולם הכא כיוס שכולו שבת, דוגמא דא בדה הם דומות זו לזו, ושבת ועלקמא דאתי

שנוהגים לנשק ע"ג הידים מה ענין זה. דע, כי הגבורות הם הנקראים מנצפ"ך, והם עומדים ביסוד של הנקבה. ואמנם שורש מציאותם הא' הוא, (יג) בה' אצבען יד שמאלית, כי ה' אצבעות יד ימין, הם חסדים. ושורש כל הגבורות האלו, הוא למעלה, בה' מוצאות הפה, והם: חיך, ולשון, וגרון, ושפה, ושנים. שבהם כ"ב אותיות, אחע"ה בומ"ף כו'. והנה ג' חלוקות שבהם, הם ד' אותיות, והם: אחע"ה, בומ"ף, גיכ"ק. וב' חלוקות שבהם, הם ה' אותיות, והם: דטלנ"ת, זסטר"ץ. והם סוד ה' חסדים, וה"ג. וכאשר האדם גושק בפיו ע"ג אצבעות היד, גורם להשפיע ולהאיר משרשם אשר שם בפה, אל הה' אצבעות.

ואמנם סדר הנשיקה הוא, שהקטן נושק יד הגדול, והכוונה היא, כיון שהקטן בא להתברך מן הגדול, לכן צריך, שבתחילה יגרום הקטן, ביסוס ומיתוק גבורות הגדול הזה, ע"י הנשיקה כנזכר. ועי"כ מתעורר אח"כ הרחמים של הגדול, המברך את הקטן.
(יד) ונבאר ענין נשיקה, מה ענינה

שעה יפה

(יד) ונבאר ענין נשיקה זו מה ענינה למעלה כו', עד ומנשקת את ידיו כו', כאן רז"ל סתם וחהם דבריו בחותמא דגושפנקא, ובעניי עניות שפלות דעתי העולה במצודתי לפרש, לעיל בדרוש תפילין דר"ת, הוכחנו מדברי רז"ל, שכאשר זר"ן בסוד הטיפה עדיין במוחין דאבא, או יורדת עד היסוד דאבא, הם בחי' ר"ד דמלוי יו"ד, והם ו' על ד', כי הזכר גובר, וכאשר נעשה הזווג בין או"א, ונותן אבא הטיפה לאימא, ונתעברה אימא מהם, הם אות ה', שהם ד' על ו'. כי בסוד האימא הוא עה"ב, ששם צדיקים יושבים ועטרותיהם על ראשיהם, הילכך הנוקבא גוברת, והיא ד' על ו'. ועוד צריך אני להקדים, מ"ש רז"ל בפ"א משער הזווגים, וגם אני בשפלותי ודלותי כתבתי בזה במקום אחר, היות מיום שבעונותינו הרבים

ביחד תוספות הרוח, ותוספות הנשמה, לפי שאם לא קבלת תוספות הרוח בברכו הא', א"א שתקבל תוספות הנשמה בופרוס סוכת שלום כנ"ל, ולכן עתה תכוין לקבל ב' ביחד, תוספות הרוח והנשמה.

אח"כ תלך לביתך, ובכניסתך לבית, תאמר בקול רם, ובשמחה יתירה, שבת שלום, כי הוא כחתן המקבל את הכלה בשמחה גדולה, ובסבר פנים יפות. ואם אמך קיימת בחיים היותה, תלך ותנשוק ידיה. והרמו בזה הוא, כי כן ז"א נושק ידי אמו בכל ליל שבת.

וסוד הענין הוא, כי הנה בימי החול, אין לז"א רק בחי' מוחין פנימים, מבחי' גה"י דתבונה, והם סוד צ' דצלם דתבונה. (ט) אבל עתה בלילי שבת, נכנסין בו"א בחי' המוחין המקיפין, שהם סוד ל' דצלם דתבונה, שהם בחי' ג' אמצעיות חג"ת דילה, אשר הם ב' הזרועות והידיים שלה, והוא עולה עתה עד שם, ונושק אותם.
והואיל ואתא לידן, נבאר ענין הנשיקה,

(יג) ענין הנשיקה ושורש מציאותם. הא' הוא בה' אצבעות יד שמאלית כו'. ר"ל מציאותם כללות כולם יחד בבת אחת, כי ה' אצבעות יד ימנית, הם ה' חסדים כו'. כולם גבורות כפולות הם. אלא שמשל צד ימין נקרא חסדים, בערך צד שמאל. ושני חלוקות שבהם, הם ה' אותיות, והם דטלנ"ת זסטר"ץ, והם סוד ה' חסדים וה' גבורות כו'. לא הבינותי, שהרי שתיים דטלנ"ת זסטר"ץ צריכים להיות בין ביד ימין לבדם, ובין ביד שמאל לבדם. ועיין בדרוש החו"ג, ותראה, כי הם בה' מקומות: בחוטמא, פומא, זרוע, כף היד, ה' אצבעות. ועיין בתחילת דרוש ברכות השחר. ואף על גב שרז"ל בשער מדומ"ן פרק י"ד כתב, שגיכ"ק הם חסדים, ואחע"ה הם גבורות, הכל לפי הדרוש שהוא שם, יפה מתפרש.

הגהות ומראה מקומות

(ט) היא נגד החזה (פע"ח).

ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס [המתחיל ברמז תשעא]

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל [כה, יא], כהן בן כהן קנאי בן קנאי משיב חמה בן משיב חמה, השיב את חמתי מעל בני ישראל, לכן אמור הנני נותן לו וגו' מלמד שעמדו ממנו בבנין ראשון שמונה עשר כהנים נביאים ובבנין שני שמונים כהנים ובשביל שהיו (משכירין) [מוכרין] אותה בדמים התחילו שנותיהן מתקצרות, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם אלו עשרים וארבע מתנות, תחת אשר קנא לאלהיו תחת אשר הערה למות נפשו, וכפר על בני ישראל לא נאמר אלא ויכפר שעד עכשיו לא זז אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים:

אמר רבי שמעון בן לקיש פינחס הוא אליהו, א"ל הקב"ה אתה נתת שלום בין ישראל ובניו בעולם הזה אף לעתיד לבא אתה הוא שעתידי ליתן שלום ביני לבין בני שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים, רבי אלעזר אומר הסב הקב"ה שמו של פינחס בשמו של אליהו ז"ל מתושבי גלעד מלמד שעשה תשובת ישראל בהר הגלעד שנאמר הנני נותן לו את בריתי [כה, יב], בריתי היתה אתו החיים והשלום ונתן לו חיי העולם הזה וחיי העולם הבא ונתן לו שכר טוב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, אמר רבי שמואל בר נחמן ארבעה הן שבאו ממשפחה בזויה, ואלו הן פינחס ואוריה יחזקאל וירמיה, פינחס אתה מוצא בשעה שבא פינחס ליחס את ישראל אמרו לו אתה בא ליחסנו אלעזר אביך לא היה נשוי לבתו של פוטיאל שנאמר ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ואתה בא ליחסנו, ולמה נקרא שמו פוטיאל שהיה מפטם עגלים לע"ז, וכיון שראה הקב"ה שהיו מזלזלין בו התחיל מיחסו פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, כהן בן כהן קנאי בן קנאי, אוריה היו ישראל מזלזלין אחריו ואומרים לא גבעוני הוא וגם אוריה היה מתנבא בשם ה' וגו' מקרית היערים וכתוב ועריהם גבעון והכפירה ובארות וקרית יערים וצריך הכתוב ליחסו ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן, יחזקאל ישראל היו מזלזלין אחריו ואומרים לא מבני בניה של רחב הזונה הוא וצריך הכתוב ליחסו היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן, ירמיה היו ישראל מזלזלין אחריו ואומרים לא מבני בניה של רחב הזונה הוא וצריך הכתוב ליחסו דברי ירמיהו:

[רמז תשעב] לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום [כה, יב], [שעדיין הוא קיים] וכן הוא אומר בריתי היתה אתו החיים והשלום ואומר והיתה לו ולזרעו אחריו וגו', וכי קרבן הקריב שנאמר בו כפרה, אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאלו הקריב קרבן, בעל מום דעבודתו פסולה מנלן, אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, והא שלום כתיב אמר רב נחמן בר יצחק ז"ל דשלום קטיעא היא, היה עומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה שעבודתו כשרה מנלן, אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא והיתה לו ולזרעו אחריו בין זרע כשר בין זרע פסול, אבוא דשמואל אמר מהכא ברך ה' חילו אפילו חולין שבו ופעל ידיו תרצה, רבי (אמי) [ינאי] אמר מהכא ובאת אל הכהנים הלויים וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט שלא היה בימיו אלא זה שהיה פסול ונתחלל, אמר שמואל עשרה כהנים עומדין ופרש אחד מהן ובעל, הולד שתוקי שמשתיקין אותו מדין כהונה דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו, בעינן זרעו מיוחס אחריו וליכא, אלא מעתה גבי אברהם דכתיב להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו, מאי קא מזהר ליה רחמנא, הכי קאמר ליה לא תנסב כותית ושפחה דלא ליזיל זרעך בתרה, אמר ר' אילעא לא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי דכתיב והיתה לו ולזרעו וגו', רב אשי אמר עד ששם שלום בין השבטים שנאמר וישמע פינחס הכהן וגו', ואידך נמי הכתיב והיתה לו ולזרעו, כי כתיב ההוא בברכה כתיב, ואידך נמי הכתיב וישמע פנחס הכהן, ההוא ליחס זרעו אחריו, שבעה אבות כורתי ברית, אלו הן אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן פינחס ודוד, באברהם כתיב ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית, ביצחק כתיב ואת בריתי אקים את יצחק, ביעקב כתיב וזכרתי את בריתי יעקוב, במשה כתיב כרתי אתך ברית, באהרן כתיב בריתי היתה אתו, בפינחס כתיב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית, בדוד כתיב כרתי ברית לבחירי:

- 1 -
** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרויקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

אילן בר-אילן

ברכת השלום

א.

הירחניות, הכל תלוי במדה זו של שלום שנתן הקב"ה מתנה לפנחס. וכן הברכה הגדולה ביותר שנתן הקב"ה לישראל היא השלום, שזה כולל את כל הברכות. ובוה"ק אי' (ח"ג קצו:) שמא דקוב"ה אקרי שלום ושנת אקרי שלום דאיהו שלמא דעילאי ותתאי. ויש לבאר משמעות גדול דרגת ענין שלום, שבוואי אינו רק ענין שלילי של העדר מחלוקת שהרי בעולמות העליונים אין שייך מחלוקת.

והענין שלום הוא מלשון שלמות, שהעוה"ז הוא עולם המאונות ומזרר הקליפות וע"כ אין שום דבר שיכול להיות בו בשלמות, כמאה"כ (קהלת ו) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחסא ואף יודעי עובד ה' ועוסק בתורה ועבודה וממעשים טובים, יתכן שבכל דבר כשלעצמו יהיו פגמים והסר בהם שלמות. ורק בעולם שלאמר התיקון שייך בו שלמות. והבי' בזה הכל הבריאה יש בה עירוב טוב ורע כחמת פגם עץ הדעת, שהקב"ה ברא את הטוב וברא גם את הרע, אבל מתחילת בריאתם היו נפרדים זה מזה ופגם עץ הדעת עשה עירוב טוב ורע בכל הבריאה, ומשום כך כל עניני הבריאה חסרים שלמות, וכרוחנין שבכל דבר בבריאה יש חסרונות, וכגון זה וכסף הריהם מעורבים בטיגים, וכן כל הדברים אף החשובים ביותר יש בהם טיגים, וכן בכל מאכל יש פטריות, והכל מחמת עירוב הטוב והרע שנהיה מפגם עץ הדעת. והתיקון הגמור יהיה לבטול בביאת המשיח שאז יפרד הטוב מהרע ויהיה הטוב לחוד והרע לתור.

וזהו ענין השלום, ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, שלום הוא הברכה הגדולה ביותר הכוללת כל הברכות, כי המשמעות של שלום היינו התיקון הגמור של הבריאה שתבוא אל שלמותה כאשר יתברר הטוב מהרע. כל הפגם של מחלוקת היפך השלום ג"כ נובע מהמציאות של עירוב טוב ורע, ואילו שלום הוא התיקון של בירור הטוב מהרע שישאר הטוב בתורתו ובשלמותו. וזהו ענין דשמא קדישא דקוב"ה איקרי שלום, והשבת איקרי שלום,

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. יש לבאר משמעות ברכה זו של הנני נותן לו את בריתי שלום, שמסתבר שהיא ברכה גדולה עד מאד שניתנה כשכר על הצלת כל כלל ישראל ממלחה, כמש"נ ולא כליתי את בני" בקנאתי, דמשמע שהיתה גזרת כליה מחלטת ח"ו, ובוודאי שברכת השלום אשר ניתנה לו על זכות כה גדולה טמונה בה ברכה עמוקה מאד, ויש לבאר ענינה. ועוד מצינו בענין מדרגת השלום שניתנה לפנחס, ע"פ מאתו"ל (שהש"ר ב) פנחס זה אליהו, ועל אליהו אמרו (עדות פ"ח) שאינו בא אלא לעשות שלום בעולם, שיצ"ב מה המשמעות של לעשות שלום בעולם. עוד יש לבאר להאי מ"ד דפנחס זה אליהו, שנמצא כי פנחס הוא מיחידי עולם שלא נכנס בגזירת המיתה בעטיו של נחש וזו לעולם, שאפילו שבעת הרועים ובכללם משה רבינו היו בגזירת המיתה ורק פנחס חי לעולם, ולמה אין התורה מזכירה אפילו ברמז את הזכיה הגדולה הזאת שניתנה לפנחס. וכן י"ל מה דמצינו עוד באליהו שהוא יבשר את בשורת הגאולה מן הגלות האחרונה, שהיא הגאולה העתידה אשר בה יושלם התיקון הגמור של הבריאה, ומדוע לא כתבה התורה זכיה זו שניתנה לפנחס שתיקון כל הבריאה יבוא על ידו.

ובמדרש בפרשתנו (במד"ר כא, א) על הפסוק לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום איתא, גדול השלום שניתן לפנחס שאין העולם מתנהג אלא בשלום, והיינו שהשלום הוא היעוד של הבריאה. עוד אי' שם, התורה כולה שלום שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום וכו', והתפילה חותמין בשלום, בברכת כהנים חותמין בשלום, אמר ר' שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מתזיק ברכה אלא שלום, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. והיינו שכל הבריאה, כל והגשמות וכל

שאי"ן רק העדר מחלוקת אלא מדרגה מיוחדת, דרגת התיקון של הבריאה, שהקב"ה יחיד ומיוחד כמש"נ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, והטוב הוא בשלימותו.

וזה ענינם של כל הדברים הנקראים שלום שהוא ענין השלימות. שמא דקוב"ה אקרי שלום, התורה נקראת שלום, וכל המדרש התורה כולה שלום, שהוא ענין השלימות, שע"י שיהודי לומד התורה כראוי וירידו מביא בזה שלימות בעצמו. וכמ"כ הש"ק הוא שלמא דעילאי ותתאי, כי בשנת יש דרגת השלמות מעין לעתיד לבא, וזה שייך אף בעליונים כמו שמברכים למלאכים בליל ש"ק שלום עליכם מלאכי השלום, שאם השלום אינו אלא העדר המחלוקת הרי לא שייך בהם מחלוקת ומה יש לברכם על כך, אלא שהשלום הוא ענין השלמות, שגם הם צריכים לשלמות. וכל ענין השבת הוא שלום, וכמו שאומרים בתפלת ליל ש"ק ופרוש עלינו סוכת שלומך, וכן הפרוש סוכת שלום עלינו, וכדאי בורה"ק (ת"א מח.) מאן סוכת שלום דא שבתא. וכלשון הפע"ח הק', כשתכנס לביתך בליל ש"ק תאמר בקול רם שבת שלום ומבורך. והפ"י בזה, כי השבת היא ענין השלמות משום שהשבת היא מעין עולם הבא, ובבחי' של לאחר התיקון, ונכח הארת השבת שהיא הארה שלאחר התיקון מסוגל יהודי להמשיך על עצמו השלימות. ואיתא ממזין הק' מקוברין וי"ע שהשבת היא תחלה למקראי קודשי, היינו שכל הירוצה לשוב בתשובה ולהיות נקרא אל הקדושה יתחיל משבת. כי בימות החול כאשר יהודי מקבל על עצמו הרי"ז חסר שלימות ואינו מתקיים, ורק בשבת יש דרגת השלימות. כל מציאות עולם השקר נובעת מהעדר השלימות, שמאו פגם עין הדעת כל הבריאה חסרה שלימות, ותכלית הבריאה היא השלימות, כמש"נ ה' יברך את עמו בשלום, היינו בבחי' השלמות, שזה התיקון הגמור של הבריאה. וזהו הענין הסגולי שיש בש"ק שהיא שלמא דעילאי ותתאי, שכל השכוע האדם נמצא בעולם כזה שהוא היפך השלמות אשר אדם אין צדיק בארץ וגו', וע"י כח הש"ק שהיא מעין עוה"ב יכול להביא שלמות בעצמו, ואפילו עבד ע"ז כדור אנוש מוחלין

לו, אף שהוא הפגם החמור ביותר, יכול ע"י השבת להשיג השלמות, שזהו פ"י מוחלין, לפי שהשבת היא מעולם התיקון.

והנה המהר"ל (דרך חיים אבות פ"א) כתב שהשלימות יש בה ג' תלקים, שלם עם בוראו שלם עם חבריו ושלם עם עצמו. ופ"י שלם עם עצמו, כי יש שהאדם עם עצמו אינו שלם, כמאת"כ (תהלים לח) אין שלום בעצמי, שהמח רוצה כך והלב רוצה אחרת, בבחי' דברי ריבות בשערין היינו בשערים שלך בעצמך יש דברי ריבות, שהשכל אמנם מבין טוב אבל רגש הלב ממאן בכך. ותכלית השלימות היא שאדם יהא שלם בכל חלקי השלימות, עם בוראו עם חבריו ועם עצמו, זה תכלית השלום. וכל זמן שהבריאה חסרה שלימות הרי כל ג' החלקים האלו חסרים שלימות, וכשיהיה התיקון הגמור תשוב הבריאה אל השלמות ותהיה שלמות בכל החלקים שלם עם בוראו שלם עם חבריו ושלם עם עצמו. והמחלוקת היא היפך השלום, שהיא נמשכת מכח זה שאין שלימות, שהאדם אינו שלם עם בוראו, ואינו שלם עם עצמו, ולכך אינו שלם גם עם חבריו, אך האדם שיש בו שלמות אין שייך אצלו מחלוקת.

ואת הדרגה הזאת המשיך פנחס בכח מסירת נפשו. שהיה אז מצב של העדר השלימות שכלל ישראל היה כ"כ שבור ופגום במצב של כליה רח"ל, ופנחס במס"ג המשיך את כוח התיקון של שלימות בכלל ישראל, וע"כ היה שכרו זה לעומת זה, לכן הנני נתן לו את בריתי שלום, שהוא ענין השלימות שלאחר התיקון, שכל עניניו ומעשיו יהיו בשלימות, וכמוזמז במה דכתיב שלום בו קטיעא, ששלום בלא ו' הוא שלם, שמורה על דרגת השלמות שקיבל פנחס. והיתה לו ולזרעו אחריי ברית כהונת עולם, אשר כהונה הוא ג"כ ענין השלמות. וזהו מדרגה עילאית שניתנה לפנחס, שילוד אשה בעודו בעוה"ז יוכל להשיג דרגת השלמות שלאחר התיקון.

וכיון שברכת השלום שניתנה לפנחס ענינה שזכה לדרגת התיקון של שלום ובהיה מושלל מפגם עין הדעת, ממילא יצא מכלל גזירת המיתה וכל שאר החסרונות שגרם החטא, כי ניתנה לו בריתי

שינוי השם

כתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות תשובה) "מדרכי התשובה... מתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו, ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים". וצ"ע מה מועלת מחשבה זו לדמות בדמיונו כאילו הוא אדם אחר?

ונבאר הדברים: אדם הראשון קודם החטא היה בו אך הסתר דאפס זולתו יתברך, כידוע שכל הבחנת אנכי בנברא זהו בחינת התעלמות מהיותו השלמה של הקב"ה. אמנם זולת יצר הרע דאכילת עץ הדעת (-וגם זה אך בשגגת עבירה לשמה דהיינו מסירות נפש למען קידוש השם כידוע), לא היה בו שום רצון מתנגד לאמתיות שהשיג בכל רחבן ועומקן שבבריאה, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה יב, א) שצפה מסוף העולם ועד סופו, כי לא היו לו מידות, שהם רק תוצאות אכילת עץ הדעת, והיה מבחין כל דבר רק מצד האמת נגד השקר (-האמת מוכרחת והשקר איננו כלל), וממילא במקום שאין חסרון לא שייך 'איני רוצה' כלל. שאיפתו היחידה היתה להתבטל במציאות היותו כלפי השי"ת, דוגמת מה שאמרו (ב"ר עה, א) שיש מלאכים שניתנה להם הרשות להיות אומרים שירה (-השגה עליונה) ומתבטלים ממציאאות עצמותם לגמרי (-התבטלות בשורשם).

לאחר החטא נכנסו בו המידות, דהיינו הרצונות, ידיעת טוב ורע, כידוע. ומהו התיקון? ביטול היש של הרצונות. דהיינו לחזור ולהרגיש הכרח ממשי לעשות כרצונו יתברך (עי' להלן עמ' תקמו).

ואיך נעשה זה? כמש"כ הראב"ע בלא תחמוד (שמות כ, יד), כי כשיקבע בלבבו חומר איסור הגזילה עד שירגישו לדבר נמנע אצלו, ממילא לא יחמוד, כי לא שייך חמדה בדבר הנמנע.

וזהו גדר התבוננות דקרבן, דהיינו שמקריב את עצמו להשי"ת ולא משאיר לעצמו מקום לרצון נגד רצונו יתברך. והיינו שמבטל את הבחירה שבתוכו.

וזהו ענין 'אחר הוא' דבעל תשובה, כי בדבר שחטא אינו די עזיבת החטא לבד, אבל צריך שיעקור את רצון החטא לגמרי ויבטל רצונו אל רצונו של

- (א) וַיֵּצֵא חֶטֶר מִגִּזְעֵי יֵשׁוּׁ וּבָצַר מִשְׁרָשׁוּׁ יִפְרָה׃
 (ב) וּנְתָה עֲלָיו רוּחַ ה' רוּחַ סִכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֶצֶה וּגְבוּלָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'׃
 (ג) וּבְרִיחוֹ בִּירְאַת ה' וְלֹא־לְמִרְאָה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אַזְנוֹ יוֹכִיח׃
 (ד) וְשִׁפְט בְּצִדְקָתוֹ דְּלִים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לַעֲנוּי־אֶרֶץ וְהִכָּה־אֶרֶץ בְּשִׁבְט פְּיוֹ וּבְרוּחַ שְׁפָתָיו יִמִּית רָשָׁע׃
 (ה) וְהָיָה צְדָק אֲזוֹר מִתְּגִי וְהֶאֱמוּנָה אֲזוֹר סִלְצִי׃
 * (ו) וְגַר זָאֵב עִם־כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם־גְּדִי יִרְבֹּץ וְעֹגֵל וּכְפִיר וּמְרִיא יִחַדּוּ וְנֹעַר קֶטָן נִהַג בָּם׃
 (ז) וּפְרָה וְדֹב תִּרְעֵינָה יִחַדּוּ יִרְבְּצוּ יִלְדִיֶּהֶן וְאַרְיֵה כִּבְקָר יֹאכַל־תֵּבֵן׃
 (ח) וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל־חֵר פֶּתֶן וְעַל מְאוּרֶת צִפְעוֹנִי גְמוּל יְדוֹ הִדָּה׃
 (ט) לֹא־יִרְעוּ וְלֹא־יִשְׁחִיתוּ בְּכֹל־הָר קִדְשֵׁי כִּי־מִלְאָה סֶאֱרֵץ דַּעַה אֶת־ה' כַּמַּיִם לַיָּם מִכַּסְּיִם׃
 פ
 (י) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שָׂרֵשׁ יֵשׁוּׁ אֲשֶׁר עִמָּד לְגַס עַמִּים אֲלָיו גּוֹיִם יִדְרָשׁוּ וְהָיְתָה מִגְּחִתּוֹ כְּבוֹד׃
 פ
 (יא) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָיו שְׁנִית יְדוֹ לִקְנוֹת אֶת־שָׂאֵר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשְׂאָר מֵאֲשׁוּר וּמִמְצָרַיִם וּמִפְתָּרוֹס וּמִפּוֹשׁ וּמִעֵילָם וּמִשְׁנַעַר וּמִמְסַמֵּת וּמֵאֵי הַיָּם׃
 (יב) וְנִשְׂאָ גַם לְגוֹיִם וְאַסַּף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וּיְנַפְצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאֶרֶץ׃
 (יג) וְסָרְהָ קִנְיַת אֶפְרָיִם וְצַרְבִי יְהוּדָה יִכְרֹתוּ אֶפְרָיִם לֹא־יִקְנֹא אֶת־יְהוּדָה וְיְהוּדָה לֹא־יִצָּר אֶת־אֶפְרָיִם׃
 (יד) וְעָפוּ בְּכַתְף פְּלִשְׁתִּים יְמָה יִחַדּוּ יִבְזוּ אֶת־בְּנֵי־קַדְמֵס אֲדוּם וּמוֹאֵב מִשְׁלוּם יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם׃
 (טו) וְהִסְרִים ה' אֶת לִשׁוֹן יַם־מִצְרָיִם וְהִנִּיף יְדוֹ עַל־הַנְּהָר בְּעֵינֵי רוּחוֹ וְהִלְהִיף לְשַׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיף בְּנַעֲלִים׃
 (טז) וְהָיְתָה מִסְלָה לְשָׂאֵר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשְׂאָר מֵאֲשׁוּר כַּאֲשֶׁר הָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם עֲלִיתּוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרויקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

נתיבות

פנהם

שלום

קנה

שלום שכבר מעתה כולו שלום בבחי' שלאחר התיקון. והרי ברכה זו כוללת את הענין שפנחס זה אליהו חי לעולם, כי המיתה נובעת מחלק הרע שיש באדם, ואלו שמתו בעטיו של נחש היינו שבהם לא היה פגם אבל חלה עליהם הקללה של גזירת המיתה שנגזרה בעטיו של נחש, אבל פנחס שהוא בבחי' השלימות והתיקון לא שלטה בו כלל גזירת המיתה. וזוהי הברכה הגדולה שניתנה לו בזכות שהציל את כלל ישראל מקליה, שזכה כבר מצוה לדרגת השלום שהיא התיקון הגמור של הבריאה, ופנחס זה אליהו שאינו בא אלא לעשות שלום בעולם. ובברכה זו שניתנה לפנחס, נכלל גם הענין שפנחס זה אליהו יבשר את בשורת הגאולה והעתידה והתיקון הגמור כביאת המשיח שתהיה במהרה בימינו. כל אלו המדרגות של פנחס זה אליהו נכללות בברכת הנבי נותן לו את בריתי שלום, וכמו שתרגם יונתן בן עוזיאל פסוק זה, הא אנא גזר ליה ית קימי שלם, ואעבדיניה מלאך קיים, ויחי לעלמא, למבשרא גאולתא בסוף יומיא.

וזהו מאמר ר' שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, שזו הברכה הגדולה ביותר בה תלויים כל הברכות, כי בלעדיה הרי הכל בחסרון, והתיקון לכל הבריאה הוא ה' יברך את עמו בשלום. ואז לעתיד לבוא תהיה כל הנהגת העולם בשלום, כמו שאמר הנביא על זמן ביאת המשיח (ישעיה יא) וגר זאב עם כבש, שאמילו תהיות הטורפות לא יאבו כלל להזיק זה לזה, וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה (שם ב), כי כל הבריאה תהיה בשלום שהוא התיקון הגמור של הבריאה.

ב.

ויש להוסיף בזה עוד, דהנה כמו דמצינו בהפלגת גודל מדת השלום, כמ"כ לאיך מצינו בגודל פגם המחלוקת, כמו שאחז"ל (יומא ט): שמקדש ראשון תרב בעוון עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ומקדש שני תרב מפני שנאת חנם.

שלכאורה בשלמא ע"ז ג"ע ושפ"ד הם העבירות והמזמרות שבמזמרה שדינן ביהרג ואל יעבור, אבל שנאת חנם אינה אלא מצות לא תעשה של לא תשנא את אחיך בלבבך, ואיך זה שבגלילה חרב ביהמ"ק. עוד אמרן שם בגמ', אמרונינו שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם, שכבר זמן ארוך כ"כ שרויים ישראל בגלות הנראית כאילו אין לה קץ, והכל מזמנת הפגם של שנאת חנם. והמהר"ל כתב (דרך חיים אבות פ"א) שהעולם הזה הוא עלמא דפרודא וממוגל למחלוקת, ומיד בוחלילת ימי העולם כבר היינו המחלוקת בין קין והבל שבסופה הרג קין את הבל. וכ"ז טעון ביאור מה מעלתה הגדולה כ"כ של מדת השלום ומאידיך נהו הומר הפגם של מחלוקת.

אכן כאמור מדת השלום איננה ענין שלילי בלבד של העיר מחלוקת, אלא היא מדרגת חיובית נעלה מאד, וכי"כ עושה שלום במרומו (איוב כח), והרי במרום לא שיך מחלוקת, אלא שהשלום הוא מדרגת חיובית עליונית ביותר שכל קיום הבריאה תלוי בשלום, וע"ז מבקשים עושה שלום במרומו הוא יעשה שלום עלינו. וענינו דהנה תכלית הבריאה שברא הקב"ה את העולם היא אין עוד מלבדו, שאין שום מציאות ושום כח וזולת כוחו ית'. וכמד"א בספח"ק שכל הנבראים מן הדומם והצומח ובע"ח ומדברים אין להם כל זכות קיום בלתי כוחו ית' המחיה אותם כמ' אותה מחיה את כולם. והנה מאח"כ שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, פ"י שבת אחת יש בכל הבריאה והיא הקב"ה ואין במציא שום כח אחר. והפגם של הבריאה גם הוא במדה זו, שהעולם נראה כעולם נפרד העומד בפני עצמו. והתיקון הגמור יהיה בכך שיתגלה כי אין עוד מלבדו, שכל הנבראים יהיו בטלים אל הש"ת, ומלאה הארץ דעה את ה' דעה מל' דביקות כמ"ד והאדם ידע, ומלאה הארץ דעה פ"י שכולם יהיו דבוקים להש"ת וכולם ידעו שו' אלקינו ה' אחד, שאין שום דבר וכות אחר וזולת כוחו ית', זה יהיה תיקון הבריאה. וזוהי דרגת השלום, שכל הבריאה מאוחדת ובטלה להש"ת המחיה את כולם.

והניגוד למדת השלום היא המחלוקת, שבשורשה נובעת מכך שכל אחד הוא כח נפרד

לא היו מוכשרים מצד עצמם רק בעזר ובציווי האלקי, משא"כ לר' אלעזר כו' שהיו בתולדם מיושרים ומוכשרים לכל דבר טוב ומועיל רק שחשכת גלותן האפיל זוהר לבבם ויושר מזגם ותכונתם הטוב דומה לחפר לוקח ומצא בה אוצרות כסף וזהב וז"ב.

ד' ילחם לכם ואתם תחרישון (יד, יד) מכילתא, לא בשעה זו בלבד ילחם לכם אלא לעולם ילחם כנגדן של אויביכם. הביאור שכעת באו בטענה ובתשובה נצחת לד' למת הוציא אותם ממצרים ועל זה צריך הקב"ה מן הדין ללחום בעדם, לכן אמר להם שאף בשעה שלא יהיה להם שום טענה על השם כמו בימי סיסרא וזרח מלך הכושי ובעתות העתידות אשר אמרו ולנו בושת הפנים כו' כמו שהתנצל דגיא¹² בעד ישראל גם אז ילחום באויביהם של ישראל, וזה שאמר ד' ילחם לכם בשעה שאתם תחרישון שלא יהיה לכם שום תביעה על השם שיהיה לכם בושת הפנים לדבר גם אז ד' ילחם לכם והבן.

מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (יד, טו) במכילתא ר"י אמר אמר הקב"ה למשה משה אין להם לישראל אלא ליסע. נראה דמפרש דכל בני ישראל הלכו אחר משה כצאן בבקעה אחר הרועה, אמנם בים צוה הקב"ה למשה שיסע אחרי העם והמה באמונתם בו ילכו בתוך הים ובזכות הנסיעה שיבואו תוך המים בים יבקע להם הים, לכן כתוב ויסע מלאך האלודים התולד לפגי מחנה ישראל וילך מאחריהם זה משה שנקרא כאן מלאך האלודים וכמו שכתוב בחגי¹³ ויאמר חגי מלאך ד' (יעוי' ריש ויקרא רבא), לכן בזכות שהלכו לים ומשה אחריהם נבקע הים ולכן אמרו להלן במכילתא¹⁴ מתוך שהיו גוטלין עצה קפץ גחשון בן עמינדב כו' לתוך גלי הים ויעוי' תוספתא ברכות פרק ד'¹⁵ וזה שאמר דבר אל בניי ויסעו הם יסעו ואתה אחריהם ובזכות זה יבקע ים ודו"ק.

וישובו המים ויכסו כו' לכל חיל פרעה לא נשאר עד אחד (יד, כח) מכילתא, אף לפרעה

דברי ר' יהודה שנאמר מרכבות פרעה וחילו כו' ר' נחמיה אומר חוץ מפרעה כו'. ר' יהודה לטעמו בפרק העומר¹⁶ דאמר והלא מן התורה אסור שנאמר עד עצם היום הזה דעד ועד בכלל הכי נמי עד אחד ואחד בכלל, ור' נחמיה סבר כרבנן דהאייר המזרח מתיר ועד ולא עד בכלל ופשוט, ומה"ט נראה דסבר ר' יהודה דהים הגדול בכלל ארץ ישראל משום שנאמר עד הים האחרון יהיה גבולכם בסוף עקב ועד אעד בכלל והגמרא בגיטין פרק קמא¹⁷ מפרש טעמו דר"י מקרא הקודם ודו"ק.

והמים להם חומה מימינם ומשמאלם (יד, כט) בהתבונן בדרכי התורה נראה כי במצות מעשיות כמו עו"ג ועריות יש כרת וסקילה ושאר מיתות ומלקות לא כן בנמוסיות ומדות כמו מחלוקת לשון הרע רכילות גזל אין מלקות דהוי לאו הניתן לתשלומין או דהוי לאו שאין בו מעשה, אולם זה דוקא ביחיד העושה אבל אם הצבור גשחתין בזה מצאנו להיפך בירושלמי דפאה¹⁸ דורו של דוד כולם צדיקים היו וע"י שהיו בהן דילוטורין היו נופלים במלחמה כו' אבל דורו של אחאב עובדי עו"ג היו וע"י שלא היו בהן דילוטורין היו יורדים למלחמה ומנצחין בו, שאם הצבור גשחתין בעו"ג ועריות ע"ז נאמר¹⁹ השוכן אתם בתוך טומאתם אבל בנמוסיות ומדות לשון הרע ומחלוקת ע"ז כתוב²⁰ רומה על השמים כו' כביכול סלק שכינתך מהם, וגדולה מזו אמרו²¹ שבמקדש ראשון היו עו"ג עריות כו' ובמקדש שני היו עוסקין בתורה ובמצות כו' מפני שנאת חנם ושם שאלו מי הם גדולים תנו עיניכם בבירה שחזרה לראשונים כו', הרי דאם הצבור גשחתין במדות גרוע יותר מאם גשחתין במצוות ולכן אמר ר' יוחנן חלק דף ק"ח בא וראה כמה גדול כוחו של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם גזר דינם אלא על שפשטו ידיהם בגזל דכתיב הנני משחיתם כי מלאה הארץ חמס שעל עריות דין צבור יש להם והי' מרחם עליהם אבל על גמוסיות לא יתכן, ולכן על חלול שבת בעוה"ר שגתפשט או יכולים לקוות כי יאחר להם כי הם

12 ט, ז 13 א, יג 14 ס"פ (כב) 15 ה' טו 16 מנחות סח 17 דף ח 18 א-א 19 ויקרא טז, יז 20 תהלים נז, ו 21 יומא ט

זה זכו לקבורה רשב"ם דף קי"ח) ע"ז צעק הלא גם ישראל עבדו ע"ג במצרים ונמחל להם א"כ מפני מה הללו נצולים ותללו יהיו נטבעים ע"ז השיב הקב"ה שוטה כו' וכי מפני ישוב עבדות הלא לא עבדו אלא מתוך שעבוד ומתוך טרוף דעת אבל התשובה שפירש מעו"ג ושחטו תועבת מצרים לעיניהם היו מתוך הישוב ומתוך ההרווחה דששה חדשים בטל השעבוד מהם כיון שהחלו המכות ²⁶ אבל המצרים הוא להיפך דעבדו עו"ג מתוך ההרווחה והשלחה והתשובה הי' מתוך הטרופ שנהממו בים ולכן הם נטבעים וישראל עושה להם נסים, יתן השי"ת שבנ"י ישובו לד' מתוך הרווחה אמן.

אז ישיר משה כו' הזאת (טו, א) דע דדבור הוא לשון עזה כמבואר מכות דף י"א, ולשון קשה בתו"כ פ' שמיני ^{26*}, לכן לא מצאנו בשום נביא כתורה ולא בני"ך שיאמר שדבר הנביא אל ד', רק וידבר ד' אל משה, שהוא לשון צווי, אבל שמה ידבר אל השי"ת לא כתוב בשום מקום, רק בפ' פנחס וידבר משה כו' יפקוד ד' ויעוין בילקוט ²⁷ וכן ביפתח ²⁸ וידבר יפתח את כל דבריו לפני ד', וכן כתוב ²⁹ בבוא משה אל אהמ"ע לדבר אתו, פירוש שידבר השי"ת את משה, ובא והכין עצמו לזה. ומצאנו בשמואל ב' כ"ב וידבר דוד לד' את דברי השירה וכן בתהלים י"ח אשר דבר לד' וזה שדבר השירה הזאת לכבוד השי"ת ולהודות לו, ולא לשון דבור אל השומע. ומה נפלא המכילתא ³⁰ לפ"ז שבחשבון עשרה שירות חשיב או ידבר יהושע לד' ביום כו' ויאמר שמש בגבעון דום לשירה, והמכוון שזה שדבר לשם השם ולכבודו להגדיל תפארתו ותהלתו אמר לשמש דום כו', אבל לא שדבר להשם יתברך. וברור. עזי וזמרת יה (טו, ב) מכילתא. ד"א עוזר אתה וסומך לכל באי העולם אבל לי יותר, עשאני אימרה ועשיתיו אימרה כו' דכתיב וד' האמירך היום, ישראל אומרים שמע ורוה"ק כו' אשריך ישראל, ישראל אומרים מי כד' אלוקינו כו' ומי גוי גדול, ישראל אומרים כי תפארת

צבור ואף בעו"ג אמרו בספרא ²² והנפש ונכרתה שאין הצבור נכרתין אבל כיון שפרצו בנמוסיות הולכים בחרבות וחצים לחמוס ולגזול ונשחתו במדות כי המה כחייתו טרף או נקום ינקם ד' ולא יאחר כי איך נחשוב להם אם כיחידים הלא על מצות הן נכרתין ואם כצבור הלא על נמוסיות הן יתמו, וכן בדור המבול על גזל לבד היה דגן כיחידים אבל כיון שהשחית כל בשר דרכו אם היה דן אותן כל יחיד לעצמו היה נכרת וע"כ דדן אותם בהצטרף כצבור והיו נכרתין עבור הגזל, ולכן מצאנו שעל העגל שהי' החטא בעו"ג מחל הקב"ה להם ונתרצה להם אבל על מרגלים שהי' לשון הרע וכפיות טובה לא מחל להם ונגזר במדבר הזה יתמו. ובזה אתי שפיר המדרש שהובא בילקוט ²⁸ והמים להם חומה מלמד שעמד סמאל ואמר רבש"ע לא עבדו עבודה זרה ישראל במצרים ואתה עושה להם נסים כו' ונתמלא עליהם חמה וביקש לטובען (לכן כתוב חמה חסר וי"ו), היינו דעל הנסים שעשה להם בהוציאם ממצרים לא טען משום דהגם דהיו נשחתין במצוות כמו שעבדו עו"ג והפרו ברית מילה אבל מיושרין היו במדות שלא הי' בהן לשון הרע והיו אוהבין זה את זה יעו"ש מכילתא בא פ"ה ²⁴ ולכן כצבור הקב"ה עושה להן נסים אבל במים כשנחלקו לד' כתות ²⁵ ויש שאמרו נשוב מצרימה הלשין שצריך לדון אותם כיחידים והן נכרתין על עו"ג והיך אתה עושה להם נסים ודו"ק.

אמנם המסתכל יראה דבקרא קמא כתיב והמים להם חומה בו"ו רק בכתוב השני כתוב בלא וי"ו וע"ז דרש המדרש ²⁸ שנתמלא חימה, והוא דבאמת אמר להם משכו מעו"ג ^{25*} והדבקו במצוות והם עשו תשובה על עו"ג שהאמינו בד' וכן מלו עצמם ובשר בניהם ועבדיהם ולכן לא הי' לצעוק להס"ם על שהשי"ת עשה להם נסים במצרים בהוציאם ביד רמה בעמוד אש וענן רק כאן שאמרו מצרים אנוסה מפני ישראל כי ד' נלחם להם במצרים הלא הודו כי ד' נלחם וחזרו בהן לנוס מפניהם אם כן גם הם עשו תשובה (ומפני

^{25*} מכילתא בא עד

25 מכילתא יד ס"פ (ג)

24 פ' כח

23 ס"ס רלד

22 קדושים צב. צה

28 שופטים יא, יא

27 תשעו ד"ה וידבר הב'

26* פ' נח

26 ראש השנה יא וע' תוס' שם

29 במדבר ס"פ ז 30 טו—א

הכהנים הוא לעורר בישראל ע"י השלום והאחדות שיהיו בטלים ודבוקים בו ית'. ופנחס זה אליהו שנאמר בו (מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והגורא, שהוא יקרב את הגאולה שענינה שלום שזה תכלית הבריאה ותיקון העולם. ולכן בברכת כהנים מברכים אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה, ואיתא שרק אם יש אהבה בינו ובין המתברכים מותר לו לברכם, כי אם אין זה באהבה אינו יכול לברך, שענינה של ברכת כהנים לחמשיך אהבה ושלום בישראל, וכאשר ישראל מאוחדים כאחד עי"ז הם נהיים דבוקים בהש"ת. ועי"ז אמר הלל הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, כי במדת השלום תלוי עיקר תכלית הבריאה שיהיה אין עוד מלבדו, שיכירו וידעו שאין שום כה בעולם וולת ה' אלקינו ה' אחד.

וכן השבת קשורה למדת השלום, כי השבת מביאה יהודי לדיביקות בה', כמד"כ בימי ובין בני ישראל אות היא לעולם, ובה מתיתדים ישראל עם הש"ת ובטלים אליו ית', שיודעים שאין בנמצא שום כה אלא כוחו ית' המחיה את כולם. ולכן היא נקראת שבת שלום, שהיא מדת השלום תכלית הבריאה.

ונמצא כי תכלית הבריאה, ובנין בית המקדש וחורבנו, הכל תלוי במדת השלום. וחז"ל אמרו (ירושלמי יומא פ"א) כל שלא נבנה ביתו"ק בימיו כאילו נחרב בימיו, יהודים אינם חיים רק עם העם אלא עם ההנהגה והענין, והעבודה בימים אלו של בין המצרים היא שיהודים יתאחדו ויהיו בבגים ביניהם כאחד, שזה יביאם להיות דבוקים להש"ת, ועי"ז תתקיים תכלית הבריאה שיהיה התיקון הנצטרך המביא לביאת המשיח.

וישות נפרדת היפך האחדות של מדת השלום. וכח השלום הוא ע"י שישראל מאוחדים יחד, וכמאמר צדיקים שאהבת ישראל היא סגולה לאהבת ה', שאין הכוונה רק בתור סגולה, אלא שע"י אהבת ישראל שיהודים בטלים זה לזה ואינם מהוים ישות לעצמם הרי"ז מביא לאהבת ה', ולזהויות בטלים להש"ת בבחי' אין עוד מלבדו, שאין שום כה וולתו ית'. וכמד"א אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שכאשר ישראל מאוחדים כאחד זה מביאם להיות דבוקים בהש"ת בבחי' אתה אחד ושמן אחד, שבוה מתקיימת תכלית הבריאה שיהיה ה' אלקינו ה' אחד והכל בטל ומבוטל אליו ית'. ומשום כך גרמת המחלוקת לחורבן העולם, אף שמצד העבירה הרי זה רק לאו, אבל עצם המחלוקת היא חורבן העולם, שהיא ההיפך והניגוד לתיקון הבריאה ש'ו' אלקינו ה' אחד ואין עוד מלבדו, ולכן חרב בית שני מחמת שנאת חנם.

ובזה יש לפרש מאמר הלל (אבות א) הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום לא רק מצד מעלתו וצדיקותו אלא כחלק מן הכהונה, שתפקיד הכהן הגדול לקשר את ישראל לאביהם שבשמים שיהיו בטלים אליו ית', ולכן היה אוהב שלום ורודף שלום, לבטל את הפירוץ ביניהם ולאחד לבבם, ועי"ז מקרבן להש"ת. וכלשון דאיתא במס' דרך ארץ זוטא (פרק השלום), ומטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. ובתדא"ר (פכ"ו), אהרן כהן גדול שהיה מתכוון להרבות שלום בעולם בין ישראל לאביהם שבשמים ובין אדם לתבירו וכו'. וזה שנאמר בפנחס לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריי ברית כהונת עולם, שבברכת השלום שניתנה לו בכלל גם שהכוונה תמשך הלאה והיתה לו ולזרעו אחריי, שתפקיד

צירוף את המדינים

ענינו של ציווי זה, כמו שהקשה האו"ת וק' שהרי עדיין לא נצטוו על מלחמת מדין, ורק להלן נפיר

וידבר ה' אל משה לאמר. צורר את המדינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם וגו'. יש לבאר